1963
1880
83

212 I ۲۰۵۰۲
V ...

ح حلوہ
ہزج
ہ لاہور

بحرِ ہزج = مفاعیلن ، مفاعیلن ، مفاعیلن ، مفاعیلن

4 JAN 2006

TO THE READER

KINDLY use this book very carefully. If the book is disfigured or marked or written on while in your possession the book will have to be replaced by a new copy or paid for. In case the book be a volume of set of which single volumes are not available the price of the whole set will be realized

SRI PRATAP COLLEGE
SRINAGAR.
LIBRARY

Class No. 891.441
Book No. M65S
Acc. No. 16008

13

31 — 13

1w = 13/31 × 1w

31) 1300 (42
124

60
62

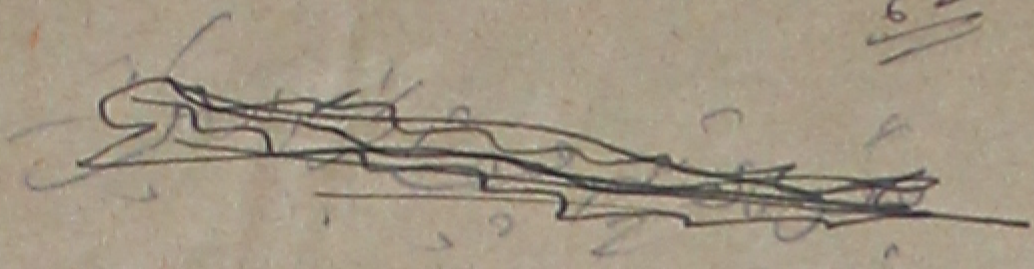

اَلعِشقُ نارٌ یحرِقُ ماسِویٰ اللہ

کتابِ ھٰذا

من تصنیف پیر غلام محی الدّین صاحب مسکینؔ سکنہ پوٗزخوشی پوٗرہ کولہ گام

موسومہ بہ

16008

891.441
M67S

سوٗہنی میٖنوال

یعنی کاشُر

کرالہ کوٗر

حسب فرمائش

غلام محمّد نور محمّد تاجران کتب مہاراج زینہ گنجبارہ سرینگر کشمیر

در مطبع دین محمّدی پریس واقع لاہور طبع گردید

بونن یا کہاہ منش پیو کرچھو امکان
بلمرت از نیفت او ساردی چھو زفان
بیرج طاہا
چھونن و سندردی بر
گرامی گوہر درج فا و حی
نظرہ کا کھم بیانش بیتظیر س
شہ کونین او اودی اسر یس
منن بندراج بنتی
دونن دون عالمن بندراج بنتی
چھون بر سرز یسین تاج بنتی
دیوس افرینت و کلی کردگار ن
زفائی خاطری چھوبن بنی شغز ثمارن
زخلقت پرت اکھا ر ثمارن رضا بیانو
بواسے محبوبتُ چھوس زثمارن رضا بانو
درود و بیعد و یا و اسار نش
بال پاک و اصحاب کبار نش

۷۸۶

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

مفاعیلن، مفاعیلن، فعولن = ہزج

حمد لنش خالقس یم در دو عالم
کرن یم خوشنما تقدیر انسان
دتون یم خوبروین حسنِ دلکش
دتون دوکان عشقن دراو بازار
گہی یوسفؑ گہی لاگن زلیخا
گہی از ردی لیلیٰ حسنِ موزون
تماشا صوزنک لاگن بصد ذوق
زرن نہ رخ کھٹن از حسن بیجد
کردن سوی در بنی آدم شرفناک
ثنا از آفرینش آسوکیاہ لنش

زخلقت خاص کرہ ایجاد آدم
مسلم در نصیب عشق و عرفان
عذار ماہوش خوئی پر آتش
بحسن و چسن پانے خریدار
گہی وامق سیون شایق بعذرا
سو مجنون ڈیلشنہ نادن کرنہ مفتون
چھو عاشق پانہ تی پانے چھو معشوق
کرن نن پان از نورِ محمدؐ
بخشش خلعت تشریف لولاک
فقط نورِ محمد مصطفےؐ لنش

۲

خصوصاً یار جانی کان اکوہ
ابوبکرؓ و عمرؓ عثمانؓ و حیدرؓ
چھو عالی شان دینک زور ارکان
نسیں راضی خدای پاک ایران

نعت شریف

شفیع المذنبین
جانِ تن باوا فدا اینت یا شفیع المذنبین
ہی پیالی تیب چھو در دل جای نش نیفن
زرنہ در پیہ لو اینت یا شفیع المذنبین
دل چھو سینس منش بیہ لو ایت یا شفیع المذنبین
تہ کانو چھو زینت بے لبایت یا شفیع المذنبین
کلہ غنو کی کر غنایت یا شفیع المذنبین
[illegible]

ڇهين گيا پاه مفلس نند وڏا حيران
نه پيتي اڳهه تن ابر نيبان غني تن
هوا بمروا ه و سے گيا ه دل غني تن
کمس اگ هو به تن سکرو غني تن ابر ساري
صفت تن پکي تن ابر ساري
گران گيا ه پا جان بيپ ه نکهاري
با حيان ان کرکي تن ڇهين سبطيم هوا
شمس سو تن ابر پاڪيال ه ابر
نفب مرزا اسو پاڪيال بيب ابر
ڏين تن ناو ٻال تن ابر
حقن دل جيڇ ڇهوڻن تن ابر
تکرار بيب ڀڪر ابر سو دل س
درجنن ابر پر ابر ابر اسو
نو سے ابر دل ڪلالڪ داغ ابر س

٣

اندرين عالم خزنه مسکا نه گنهگاراه ڇهونه	هم درين ملڪ ولايت ياشفيع المذنبين
خوارانت چاپن سين زار بور ڇهوڪ يادشاه	بر رعايت کر رعايت ياشفيع المذنبين
روزه باقي نام حق بيه نام جانو نس سبيت	از بدايت تا نهايت ياشفيع المذنبين
ڇهوم تمنا از لب لعلت ڪنو بوزه ها	از شفاعت يک حکايت ياشفيع المذنبين
در عبادت ڇهوين بُو ڪاهن جاهل دان سٺهاه	منگ مه ڪيتو از حق هدايت ياشفيع المذنبين
بي سروسامانه ڇهوين زاهد عقبي ڪيڏهه ڇهونه	نادچائو ڇهوم بس حمايت ياشفيع المذنبين
بر سر مسڪين تني دست شفاعت ڪردراز	راضِ گرڏه حق از رضايت ياشفيع المذنبين

دربيان آغاز قصه ميرزا اعالي بيگ تاجر بلخ و بخارا

ز بعد حمد و نعت اے مردم سرد	برغبت اڪ ماه ڪن نهاد باد رد
ڪرسکاز غل و غش بذ دل ڪرڻ خالي	ڪرے دون عاشقن هند حال لي
بيرمت اهل درن اڪ ڇهو تصنيف	به پنجابي زبان انمونت تاليف
بيهي پاڻهن ڇهو فرمادن شيو استاد	برو حسن از خدا صد آفرين باد
بشهر بلخ اڪ سوداگر اه اسو	بسيم و زر عجب بخا دراه اسو
دڇهنت بخشنز سخاوت حاطم طي	نيون حسرت کهوا فسوس هے هے

عجبا تابور کيمه اسو سنه اولاد
سٺهاد الاسو لتن الغوه ناشاد
بي ڪل هت ڪران آسو عذ خواهي
بصدق دل بدرگاه الهي
پيون غم زياده لتن شادي گرگم
ڪردون عم ترڪ خورده خواب زين غم
بوان پئي اسو مردان خدا اين
رن ڪهور اسو مسڪين گدااين

رفتن مرزا اعالي بخدمت فقير ڪامل
و درخواست ڪردن بهر عطاے فرزند
و بشسره ورشدن
بنذري ا ڇرزهاني گو فقيراه لنوونه درغاره
تن تش حال اظهار

اسہ دن زن گلا باہ دلفریبا
چھہ دن آفتاباہ روی زیب
تربیت پیش مرزا ایہ دایہ
مبارک د تونی ارخنانہ درایہ
ہتوی نشورہ زمینس بیرہ د نو
درختس دو معتس ذاتن د توی طہو
عجب طالع در راہ نکواہ سعیدا
زہ د تونے ذاتِ پاکن کرنہ عیدا
درخشان روی چھوس چون ماہ تابان
چھو بخشش نور چون شمع شبستان
ژلو نیا خارہ از باغس فلوی گل
زہ حمد کرمز ماہ تل پچو بلبل
بہ بورنت کرزو نشی تم حد غایت
پرن حمد خدا تم بے نہایت

لگے درویشہ للہ نورتم داد
کرکنا ہمت اللہ بدرگاہ
منگک از حق مہ کیتیو فرزندِ لبید
زہ گلِ گنڈت بزاری پ ڈھونڈن ہیوس
دعا کرُنس فقیرن از تہِ دل
فقیرن ناجرس وتنے بشارت
منگون میانوی سیُون مقبول درگاہ
دنے از ابرِ نیسانِ کرم آب
نگروات بعیر چار دہ سال
چھہ اہل اللہ بلا شک نائبِ حق

عمر سورت گیم کیتھ چھومنہ اولاد
تولک دستِ دعا با قصدِ لخواہ
کرک مہ دلخزینس شاد و خورسند
بعجز و زاری دولس نرم دلِ گوس
الٰہی کریمیں ون حق مشکل
روا کرو ذاتِ پاکن جانو حاجت
زہ د تو تے خالق فرزند لخواہ
لیک ون از صدف لولوی خوب شہتا
کرہی لش سرِ نازس عشق پامال
نہند الکار پیس کافر سو مطلق

تولد شدن مرزا عشرت بیگ - مرزا عالی بیگ را

سیُون خوشحال سوداگر بخشانہ
گنذرتم چاوہ سیتی زہ تہ ساعات
گیس نورت و جہانی رفتہ رفتہ

بامید نوی سیپون روانہ
بندرتم ات خوشیہ مز دوہ نہ رات
چندرلش ناو از ماہ دو ہفتہ

سکینن ات زرہارت رو یاری
کرکے سرکشہاہ مزر زیاری
تمنت پیش سیون اسپاپہ سرود
زیس بابا عمر سیکیب مست شرود
ہوون نش و ہونت منسو
ہوون سرکیبی لکاون کابان
چھیون و دایہ شیرزہ جان
ولو کرلش شیرز اتنیہ پیسالہ
نتھی باہف چھیون لیتہ نامیہ ن نمزاد
سیون سیاہ بھن سنکہ سیون
سیرواہ سیوہ سوقیش نیش زیار بسیون
کہی کیاہ نیتن اند بیشز زانو باستن
فی سراتہ یکہ ری ہمسر سکہ بامستن
بیکہ سیون سیرفت مفتہ ارکیا کھوط زن آرجیو
سرسیاہ شیرنغ سیمغنِ آرجیو

پکن وصول رشت ثبت تا منت آنگہ بود دره
سیون خوش الحو ریت بہ بد ور
اوباش تن خواهش مرزا عزت
از بیدو باو رحیب سیر ره بی
و اربری شہدن بابال الیجا ریت
دیون اتن جہور بحبت بعونن بود
نفور شنگلو سروی بولتو ود ور
اولیں پر بولی پیر بولی جس مشکل

هتوں قرآن پڑہن تم پیشِ استاد
بین علمن سیون مشغول فی الحال
بہر علم و بہر فن گو سو ماہر
زودہ ۱۴ ورے علم حاصل کرنہ از بہ
کمالِ صورت و سیرت لین پورہ
رخش لتش آسو کیاه حسن دلافروز
گلاباه حسنکس باعث شہندروی
قیامت قامتش سرو سرافراز
بصورت یوسفِ ثانی سو خوش
ملک آسمانہ و حکومت برزمین آسو

گرشه هن همبازت سیرن شکارن
بعشرت گه هن در خلوتِ خاص
هوان از عیش و عشرت باو لس داد
کران در مصلحت گفتارِ سنگین
بصحبت در طرب کیاه مشغول آسو

کرن انجام تت دیت کرن باد
تحصیل کردن یتم تا چاردہ ۱۴ سال
بعالم تا تیاه لتش گونہ ظاہر
همتش دہ بحت کو نہ تہ بونہ همسر
هنرتہ حسن لتش نورٌ علیٰ نور
زچار ابرو شبن چو صبحِ نوروز
سو خط ریحان تہ سنبل شند موی
جواناه نازنین کیاه شوخ و طناز
وچھت بلخک مثش چون مصریان خوش
قرارِ جان و دل فلاتش بین آسو
گہی منز گلشنن گہ کوہسارن
مزن کیاه کرن مجلس باخلاص
دوان هی چیاو چیاوی شراوش باو
چوان گہ جام می گہ چاي رنگین
خیالِ سیر دہلی تش ولسن بوہیس

بیدوم از خصبت ازبال بجا ریت
بیدو مرکوبھ سیت والی بحبت
بحبلدی کاو بری لوری فی الحال
پہ باہیست بال الس بوخش تہ بحال
بحبرایت سیو وسیت بھوش تیہ بحال

پس از مدت بو بو شش پوز ھتن باک
پر کیاه و نظم پر جگرس لا یچھ تراک
کتھو ژالبت بیکہ بوچان دوری
زہ دلت اسن پر چھاب صوری
مہ تو چھوم دانہ بیرکی شفاعت
مہ اک اک دم گژھم بدھد قیامت
یہ کہی ناقص جالاه بوی اولی منز
سنگل غالبی نم

پوره و ھتن گلیس
ابتداه چھم مه دین در وقت پیری
کر کیه بر فتہ دانس دستگیری
زخمی عمر از شہ پہ بحرم و بخوا زبہ اسکہ
بر قہر دار اسکہ
جال دام پوٹ چھوی بہ دردم
پھوشکہ زن پہ تنتہ زبانہ زخمن چھالہن

یک لک اشرفی طلائے پادشاہ
شاہ جہان رادو یافتن انعام

تحائف گزرایتن مرزا عزت

چھوا اَمت تاجراہ اکی ازِ بخارا
بپیٹھ یہ شہر در شہرت آشکارا
پی گرفت منزل کرکھ
نہار عیش عشرت ہم پکن گ

سیٹھوں استادہ گلِ گنڈِت دُوبارہ
بہر صورت کرون راضی برخصت
گرانقیمت سٹھاہ اسباب و سودا
سیٹھوں آمادہ اوسٹھ پیٹ لدُن ہال
دپن لنس مارج کھشر برِ بامِ جانہ
وچھن لنس کنُ اچھیو کنُ حیران ہمس
یہ تراوِت کتھ لکُ لارے بتہ بو
جگر پارہ جگر زالٹ یہ نارج
ہکار الِت بو جانے دوریچ شراک
زاہِ سرد مِن کھوڑ اے ستمگر
اچھن تل روز مو ژل مہ نشہ دوُر
بہ دور رجانو زن یو مٹ چھوہ یہ
ودُن ہشند وچھنت لنس گو ہنا شیر
منگت رخصت دوشن ازِ عجز و زاری
ہتن ہم سیت پالنس یار اکشر

ہتوں مالس گرون بیہ زارہ پارہ
دتن لنس سیت اسبابِ بخارا دت
ٹھوں بہرِ تجارت لنس مہیا
زخانہ دراو بیرون شاد و خوشحال
دوان دولنس ہنو آرامِ جانانہ
دوان کم نالہ زاری کیاہ کران آس
ژہ پت مستور نِ نیرت منہ بو
خفہ لدگوم دل الونم یہ خارہ
جگر صد پارہ گومو سینہ صد چاک
کرے ستر ابو دعوائے پیش داور
فراقک نار یہ ژاوِم کرت سوُر
ستم ہو کھن تہ چن نندر تہ نہ یہ
بنن آخر چھوتی یئ آسہ تقدیر
ہتوں لارن ژلون بر فضلِ باری
سٹھاہ غمخوار خدمتگار چاکر

شہ دہلی دپان شاہ جہان اسو
فریدون حشمت و جمشید شان اسو
نصیبے عدلہ عالم اسو مسرور
بلطفِ حق رد النش بادیہ نور
دپان پیو پادشاہس پیٹ یہ اخبار
چھو آمت تاجراہ با مال بسیار

٦

پیٹھوں نن یہ سیتیٖن شتانِ و بیار
ونوک سر بوں ہکاضر یدبار
صاحب و نچھو کیکران شاہ جہان پاد
دپوکی لنس چھوی سیٹ دوالاہ سوو نشاد
پیو زتن چھو سیٹ بانہ پتن سراہ

ہوتوں ہم نظر یہ سوادہ مجلس نظیر بتکیہ
سیٹھوں کافر یہ سوادہ مجلس نظیم بنکیہ ناص
سوراون لنن بادب تسلیم و بیدل اخلاص
پنن تن ہر وشکا ہو یہ اخلاص بتہ تحفہ ناص
یہ یاو کر یہ سیند شہ وچھین بتن الطف دار
ٹھون وہ ہتن جست ہو وچھین ازِ بہ انعام
ہر دلتی تن سیکتی جرہ لنس باہ بلطف وہر یابی
تن لگاہ ہر لنس بلطف وہر یابی
ہمو بازگون ضیافت ہیہ نالی

ازان جلد وان وچھوک اکھ جواناہ
نمی دیو آسو ہیبک بکنہ وناہ اکس اوستاداہ
چھئ یتھ شہرس اندر اکس بالی نیراداہ سگاری
بہتہ خوش صفت چھو در سبب دِلہ ظرف کاری
شہباہ بار چھوی عجب دِلہ چھو آو یاسیکابن
طرفہ کیاہ چھوی ورتن چھو بنہ کاسہ کسن
سران کیاہ ورتن بلکہ چھو صفت بنہ یاجین لور
سری خانہ شہبانہ صفت لتہ سور
شہباہ نمبر لتہ بیب ازا آران
وناں اکس لوکہ راہ باغچہ بکنہ ران
ویون لتن از تمہ نتس نتس ازمن
خوند راس وچھیس تس سوچھ
خوکس لتس تتہ والو بایت
شبعب چھوی وچھن لتن رتہ علامت

ہتن حضرت شہس ہت سیت احباب	کرِن عزم سفر بیہ سوی پنجاب
پکن باعیش و عشرت آو لاہور	ہنرن ون لتن کرن عشق کشش پور
کرت کینہہ دوہ تتے دن وساوفی الفور	گرتھ ہت گجرالتوا ندرہو یک ور
سرائی منز دِتن تمو خیمہ خرگاہ	سرود ک شغل یتہ لتن آسو دلخواہ
انِک مطرب تمو کرو نغمہ آغاز	بہ زیر و بم بنی ریزو بہ شہنا نہ
کرک کیاہ ورتہ تمو خوشنوائی	تہ بوزِت بستہ گے مرغ ہوائی
تہ بوزِت آی شہری لوک داراہ	سرائی منز سیمت بہر تماشاہ
جواناہ اک وچھوک خوش باش عیاش	بجلوہ صبر و آرام کران ناش
وچھوک زن یوسفِ ثانی بصورت	بعیاشی دیون لتن خسروس پت
وچھت مسند سو شوکت حسن و سیرت	گیہ حیران بیہ ساری بحیرت
لوکن سینن کرِن ہتو تم محبت	رتان زن جانور در دامِ الفت
ہتن لتن صحبتس میں مردِ عاقل	کران از بسکہ الفت گرم محفل
جوان از جای گلگون جام لبریز	کران تقریر شیرین شکر آمیز
ہنرمند آئس کسبن ہند عجائب	وناں ہر کانہہ بہ تمثیل غرائب

شنیدنِ مرزا عزت تعریفِ یاسمنہای گلی و فرستادنِ غلام نزدِ گلال

7

دِین لتن آمی کو راہ نازنین
ژھ ستبناہ چیناہ خوش شبناہ
ہتن آمی بنہ ہنی رو تمہ
پیون مشتاق لتن کن گو وچھن
بیک دیدن پیون بیہوش سرِ دست
دنون تمہ نقد دل فی الحال از دست
عقل ہوش سو بر کال
زودی نون احد ہت لتن گورہ بیزبال
زن کس چھوک کیہ آسو کس اکی
اوچھ کیاہ چھوی مرشن کرتہ مقصدہ نتہ آک
دیتی تمہ یاد کینہہ ہم بیہ در کار
نو تمہ امنت وزنی لتن چھوس خریدار
کرن بنہ کینہہ نقد و تمس بہر قیمت
ہتی رتن نمہ امنی لتن سو گوہت

Library Sri Pratap College
Srinagar

وچھتم بانہ تاجر گوسٹھاہ شاد
اگرچہ کرہ غلامن دل لشند خوش

کرون کاریگرس یہ آفرین باد
تبیغ عشق ون ہتولس کردن کھش

بیان کردنِ غلام وصفِ سراپای سوہنی دخترِ کلال نزدِ مرزا عزت

ونن ہتولس چھ کرالس خاصہ اک کور
وچھتلس کن مہ نیز رادم دل وین
مہ شیرین صفت رشکِ زلیخا
بحسن وطلعت زیبا در آفاق
لشند قامت چھ از نیکو سرشتی
سہی سروِ ریاضِ خوبی و ناز
سوندٕ دلشت الف زن دال ہیو گو

کرن زیبا خرامی یام تامت
پسِ سرکیاہ چھ لس آدیزہ کاکل
پریشان زلفِ مشکین تا بدامان
نتہ شہمار ہیو ظالم تجھ دُن

سہ در جلدِ لشنس زن جنتچ حور
بتِ خلخ نتہ چھے لعبتِ چین
نہ لس ہمتا چھ لیلی نے سہ عذرا
سہ چھے بے جفت چون ابروی طاق
بلاتشبیہ شمشادِ بہشتی
صنوبر در تہ پالیش سرانداز

وچھت تن از خیالِ راستی ہیو
گرتہ ہن بر پاچھ متنا قن قیامت
مسلسل جعدِ مشکین شاخ سنبل
ولنت زن نال سروس عشقہ پیچان
پچھت تادن کرن مارہ چھ دُن

کرت از نافہ نست زبیر ہو
بک قیمت ساری مشکہ دان یو
زعطر او گموت ساردی ختن ست
خطائی منزہ چھت در نافہ چھ پن
بزلفیش مشک چین شرمندہ گومت
رس در چین ہر ہو خاص نہ عام
نتہ ہاوت پریشان الفتک دام
نتہ برجستہ دبانک چن انہو
معنبر موی مشند یاسمن انہو

چھینین ہند بوش از دست
برام زلفِ مشکین فام اورام
گموت ساردی چش تا کشورِ شام
تتھ طاقتن بشن رموی مشکین
بہت زن سنبلن منز مرغِ زرین

خطا ووقتس دران موی معنبر
تتھ چھ آسہ لس خط
ستہ کرہ شماتشند خط دن
تنھ نیکاہ چھ وشمنس منز بدران
تتھ نیہ کالہ اس منز سیر قرسان
جبین منشند مجبن ونخشان
جبین چھ دون تا بان لور ابی
نفیچ زدون آ وو دلارا ی
ہنم دون پیدِ ستہ غزالِ

عطار دیہ چ بنکلنس سر کیاہ منز بدو
جمیل چھ جبین ۔۔ چیں نورِ
بت جبین چھ کرس سر آسو دتخواہ
شفق زان آسہ و شوب بیرر ماہ
چہ تمتنرہ وچھت از شکب شب درو
ہنیہ تعویذ چھ سرہ گزر در و

نتہ چھے نازچی خمدار کرتل
چھو چھنک کعبہ نت شنندردی خوشنتاب
ہلال عید باد لکش کمانے
بمن منزکیا شوہن نش خال ھوگوش
سرمژگان آن سر حلقۂ ناز
نتہ چھس تیز زہر آلودہ خونریز
لدن زِہ نازکوی ابرو کمانن
دو چشمش چشمۂ جادوی بابل
ز سحرشن جادوی بنگال فرتوت
عجب ساحر چھ بنگالک زہ بیدین
بمستی ساغری زن چھ لبریز
بشوخی تیر غمزہ رمزہ تراون
زِر نکس نرگس شہلا چھ بیمار
وچھنت یامت سہ نازک سرمہ کاری
برہ گمیر وچھنت نرگس زہ چشمہ

زٹن سر عاشقن تراون چھ کھورتل
دو ابرو تن مناسب ہیچھو محراب
بلائی از کشاکش جانستانے
چھو زنگی نادہ ہنت زن تیغ بردوش
کج وتیرو سیہ چون ناخن باز
گژھن بہ صید دلہا دمبدم تیز
بمژگان سینہ پراٹن خستہ جانن
درون ہاروت دل تت نتایہ مشکل
بلائی خاطر ہاروت و ماروت
ز ابرو ہت کلسن پٹ چھر مشکین
کرشمہ مت شنندوی زن تیغ سرتیز
بعشوہ غمزہ بازن تبنہ لاون
چھ گمیت ہرنہ در خنگل گرفتار
کولن پٹ باد موژھن پانہ ماری
ہرہ برمت لبالب زن زہ چشمہ

مدورلش سونگن چون سیب جو شتر — سودر اٹ میوہ از نخلِ صنوبر

ہنیہ منز چاہ تت منز کیاہ چھو لاہ — کنارِ چاہِ زمزم زن بلا لاہ

نکہ تت چاہِ زمزم شوبہ ون کیاہ — گموت گردابن در چشمۂ ماہ

کنن لش دور کیاہ چھس سونہ سندی — پُر از دُر زن ستارہ مارِ مندی

چھ بامت گرای مارن گوشوارن — زلن چھی رو شبدل ہت ہوشدارن

میانِ زلف شوبن کیاہ چھ زیبا — گنہ منزہ بر زلون زن ثریا

تسنز نقر کار ڈلنت از تن شتر — شمع دود رنگہ کے نارہ سراسر

مُصفا گردلش ایک لختہ نور — نہ شامِ عنجِ مصباح کافور

تسند حو از حلب آئینہ خو شتاب — گنڈت زیور زِ زر با جوہر ناب

تسند سینہ لعینہ تختہ عاج — ہشر دانتک کرون چھوم یون تاج

شثین بر سینہ کیاہ چھوس خال مشکین — سوزن زنگی بہت بر تخت ما چین

وچھت پستان تمسند دیو حکیمو — چھ درامت سرو نازنینہ لیمو

نرے لش پوشہ لنجہ زن چھ نازک — دلی بر قتل مردم چست و چابک

اتھ لش صاف نازک مارِ مندی — بلا ثنگ زن چھ کرمت ہیہ گندی

بزور پنجہ مارن عاشقن خون — من بلمت کرن تم دستہ گلگون

چھو رنگ نافہ ابو تسند ناف — سو لیسینہ چی زِ آئینہ پرثی صاف ۱

کمر زاپل بتن از موی دار ۱ — مُصفا زاوت زن پارہ تارا

سُرین تسند بعینہ در نظر آم — بو گنڈت زہ کوہ از نقرۂ خام

چھاوم بعد ازین از عقل کوتاہ — نہ ارم در حصارِ عصمتش راہ

برزاوت تسند آئینہ آبن ۵ ۱ ۵ — رہ ۲ ماہ و ۱ رنگ تسند ساق بلورین

بجای آبہ آن دوف سر ما — وچھن تت منز پیون رخسار زیبا

گودن قمخال تہ پازیب شوبان — پیچ پالوس دل سالو نوبان

۱۰

لنو دی گاہ کمن پوشن کران ات — دوان چھس منز دون پاون ونکورت

لتن ار ریا گھن نازک رویچور — چھین شتا فان لون دور

میان خون و حور جنت — بنن نتا پری نہ چھن منت

نسندی چسند سمسا رسن — زیبتا پاش العابہ نغت

دلاتنعوب دلارام و دلار ۱ — سپاش ۶

مید دلوس نمہ خونہ چھی نیری کان — چھنوبن و سونی و شتہ ازجان ۵

چھوسونی نیر بن بنید لفظ مرغوب — نیمد در اصطلاح فارسی جوب

ژ بوزن سے دوئی تنوونِ می الحال
باستقبال وُتھو شادی کرن کرال تعظیم
بسیون اِستادہ وداساه کرنہ جمیہ
کروِن تاجرو اد تسلیم بیمہ
آب ویکھ ... کرن باسِن نظر نم
سےدوان اد یوچھ دل باسِت کرنہ بیش غیر
وچھِبہ باسِت یوچھ تمندی کاردوی بیش غیر
بیون بیون رس تاست ہویچ بیش نادو لول
ایارہ لس نی ریون باگران چھیچ شکل
جربنھاۂ ون وتوژ تاجران قسب
دِرٗ نیع خطر ... بویو ب
وُتی ... گھو ... نوارکل
دِلو مرہ سےسب تعمید سوان کل
علاوس نعف ازگاہ عرش یار
کدون لس دوی از دل

عاشق شُدن میرزا عزّت بیگ بر سوہنی باستماع تعریف از زبانِ غلام

یہ بوزِت تاجرس بیتاب گو دل
کرس بوزِت ولس منز جای عشقن
للہ ون چھوک زلہ ون در جگر ییس
بشوق سینہ لس دل در طپیدن
چھ اکثر کن بھوون گفت و شنودس
یہ در دنیا چھو آمت رسم دیرین
بمن شایق گرن جان بارِ تام
مبارک لس گرِ ھی لیس شوق غالب
کنھاہ لس یارہ منز بوزِت گرس شوق
یہ بوزِت تاجرن لس جا گرس ولو
ھوم منت ژہ لس لس وانہ نادم

غماہ در عین شادی یوس مشکل
گنے ییس رای فرلس یای عشقن
یہ بوزِت نار شوقن کار گر گوس
پیوی لس ذوق دیدن از شنیدن
چھ نور آپی رٹت وانن شہودس
چھ اکثر بوزہ ون نیر رن دل وین
بنت طالب تہ چھ وانن مطلبس تام
پی مطلوب اتھ جان لاگہ طالب
گری غیرت نہ تمارن نیرہ معشوق
للہ ون ناد مہ چھو تم زلہ ون
مہ لس دلدارہ سند دیدار ہا وم

رفتن میرزا عزّت بیگ در خانہ گُلال بہانہ خریدن باسنہا ہمراہِ غلام از بہرِ دیدنِ سوہنی

در آو لس کہ مارس تاجرن وو
ژہ لس ہہ ہندوی سودا یمہ گزند
یہ بوزِت کرہ اشارہ تم پہ خنجر
بمن دک یانہ یک قیمت مقرر
تہ تم ہت بیت جگیہ پنہ یانہ
کرن یانہ نہ راز کارخانہ
زدویت او دِ رژِ لگی یانہ میرزا
پژھیو د لس وڈیشہ ون سرمستِ پیشہ
دُز تمارت یانہ رژ آمی ان لس
پہ ناقابل کرن یوں سہ واپس
اوان یوان پیپیس واراہ تہ عاجز
کروس نہ کانہ نہ یم منظور ہرگز
ای جبلہ وچھن دیدار منز و سند
ژگوس رس بوزہ ون گفتار منز و سند

ستم بر گودن وتن از نفر یار
زرد عشق چھپون بخت بیمار
بسرخی رنگ روتس از عنوان اسو
وچھن اوچھن چور گز عفران گوس

گرفتار شدن مرزا عزت بیگ
بیماری عشقو مع بجر کلام شدن

زنن دلور نگ لتن سو یت گیس تران
دتن یکبار بر بستر برت پان
پیوی لتن عشق اچھن دون زن نجین زدون
دون اتش سوزن س ہارن اتون تھن
پیوم مرغ نیم بسمل زہرت دون آسو
کھون افسوس در حیرت پیون آسو

۱۲

وچھن گو محو چون تصویر دیوار
نہ گلرو آس بے تاثیر زین درد
برے بے درد رازِ عشق باوُن
بے دروَن ہنز چھوراون مردِ عاشق
چھیم معشوق آس سیت بیباک
دون کم نالہ مشتاقانہ بلبل
ذران کمہ حالہ شمعس پیٹھ چھو پانپور
سپنِ القصّہ مہرو سخت پر کین
بُندی دپوتہ لتن اے مردِ بے زر
ژہ کینہ نکھنہ ذرت محنت مہ بسیار
انم تارت کروت نہ کینہ منظور
بہ کتن بوزت سپوُن شرمندہ بسیار
سپوان منت عرق شرمندہ ژ گو
پکان آسوی وتے افتان وخیزان
قرار آرام عشقن نیوس فی الحال

دلس سن لتن تسندر فتار و گفتار
وُنے از گرمی عشق آس دم سرد
گیہ اندر انس چھوی گاش ماوُن
کتھاہ مشکل چھہ زانن دردِ عاشق
وچھن نہ حالِ مُشتاق ہوسناک
چھو مخمور تجمل شاہدِ گل
سوے پروا بجن خود چھو مغرور
ترش رو کرنہ برابر ولدون چین
مہ چھمنہ بانہ ان از جائے دیگر
ژہ ہیو کیتاہ مہ چھم وچھمت خریدار
بو کرتھس تنگدل ون ترال تیہ دور
تولن تم بانہ کینہ دن چارہ ناچار
غلامس سیت ڈیرس کن نجن دد
بنزد ماہ ژ راوت گو دلُ جان
سپوان سرکش ز دستِ عشق پامال

منعو حال اتھ ہو بستر آنحہ باتے
خبر چھا کیاہ چھو چاپے سر یار لاے
بمکہ تعزیت برت بر دلہن دراک
ونن یہ معلنس تعہ چو دلہن آس
پیٹرو مرم سفر کنعہ نہ ورون توی پان
ژہ ولن تن پاپہ بیم ودون توی ہان

ژہ ون تن پاپھ ادری چانت در جان
گو وتکیاہ اس ری ہانی بیقراری نہ ساری
ژہ دکی اس بہ چاپی جان چھوم مہ وعدہ
ژہ وتی الحال تری چاپت خبر کیاہ ورد ہمنہ بمکل اکمل ہم ضمیر
دیہ چھوک چھاخبر بہانہ ورد میر دون تنزل سنجہ
نجا بہ چھوم انقم میر ویتبہ سر وِہن چھپنہ لازم
امید بہ ختھوی اکمل تن نتیجہ سنجھ
نفا باتکل ای انن تیوا اسو
تکیاہ

زرا نوم چالو وژنپون آسہ نہیو کہ یوٹھ
ننا ع وین ودل پوچھ کرای بتھ
فراق سوپتن صبر و تاب خواب بیوں بتھ
دوبیک آرام زنگ دل و بیو ارہ سکاہ بتھ
بیٹھ خیارہ عادت بیو ژ سوچ کالوی ناز و قامت
نصیحت چھیم راپست سوچ کالوی ناز و قامت
نیھیت بیو تی آسیہ بیہ ناز و پایوی
چھیت اگر بیو زلف تیہ دار چالوی
چھیت یاہ کینہ مٹہ چھی چھوی ماریاوی
چھیت پالوی پریشان موی تمسکین
چھیت چالوی پیٹھ تمسکین
چھیت کالوی چھیوی کہوت تمسکین دل
پریشان چھیوی کہوت دار چتی دل
سوچ کالکہ دانہ دار و زینت وانسکل
نکوم درد دام زلفن الذوالسل

13

حکیماہ اک لوک ژھانڈت بہر حال	زگریہ ژول رفیقو شور فی الحال
وچھن نبض ابد رنش تنہ خبری	حکیمن کر بد الش کیژ تیزی
ژہ و سنہ فکرہ کمہ داد کو چھیو مغلوب	وچھون لش نبض سیپن عقل مسلوب
بلس کوہ سیت چھن کُس چیز شو لس	مرض کیاہ چھیستہ کُس تجویز شو لس
ژروی بیمار یہ ہنز گو سوایرہ	دنک لش چن سٹھاہ تنز ژنہ شیرہ
سو شیرہ چن تمس کافی سپن نہ	تسند تجویز لش کافی سپن نہ
دوا دیگر مرض نوع دگر بود	دوا کھت کینہ تہ بالکل لبو نہ تم سود
سنت گوتہ تیشہ لش درجگہ سوز	ژروی از عشق گو بیمار ہر روز
اگر باشد طبیبش عیسوی دم	بدرد عشق نبود ہیچ مرہم
خیال یار آسوی روبرو لش	نہ کینہ سیت آسوی گفتگو لش
مخاطب ہت ونن لش کن دلک سوز	نہ در شب خواب نے آرام در روز

نالہ و زاری کردن مرزا عزت بیگ در فراق سوہنی —

وماہ اک وچھتہ میانی بیقراری	دلو معشوقہ لگیو یار پاری
ژ تیر عشق لو پر سینہ ریش آم	ژہ ڈیشت وچھنہ مہ کیاہ حال پیش آم

کمان ابرو یہ مژگان تیر دوزہم
ژم وا لچھ بہانے تیر دوز ہم
وچھتم نعل بر خیبن جگر گوم
گمرت چھوس تشنہ کوتاہ خون دل چوم
برمرہ عمرہ چانی زن سنم بال
جگر پارہ مہ کرتم سینہ غربال
ہلال عید چھ خمدار ابرو
وچھت لتی جان ودل قربان کرت تو
زنجیر مست خود خمور ہو کھتی
شا خمور کتی عالمس خمور کھتی
اسہ وینہ ہو تہ الہم ریکہ نا وت
بگریہ غرق آب دین طاوت
تجربت یاد تمہ پر کار حراب
ژنت زنہو تمہ جگر ماتھ تہ نہراب

شاہ خوبانہ ماہ رخسارہ
روز دماہ بیسر دردہ یارہ
شمع ماہوت پروانہ کی عشق
مرد فرزانہ دیوانہ کی عشق
روز دماہ بیسر دردہ یان
بلدہ ہو کی خوشہ بیدارہ
روز دماہ بیسر دردہ یارہ
سوز عشقن ون بوز یارہ

چان عشقن کیاہ بزاوم
رنہ رنہ مرد دینہ زاوم
چھوسن بو تراون اشٹے دارہ
روز دماہ بیسر دردہ یان
چھوسنہ معلوم کیاہ چھوم لاسے
اسس نیرت فیصلہ کراسے

غزل از زبان مرزا عشرت بیگ تاجر بلخ

ہو بجہ ہنز خوشنما ڈلینت سیو نالاب
جگر چھوم خارہ خارہ گلعذارہ
زرن ڈور ردماہ اک چھومنہ طاقت
جگر چھوم لفنہ دل چھوم درتب و تاب
یہ کیاہ آسیم خبر اے ماہ دلجو
نہ زانوم بیخبر آسوس نہ تقدیر
نہ زانوم نہ اگ ہنت چھوم عشقہ صیاد
نہ زانوم زین سیب لو واتہ گجرات
نہ زانوم واریاہ گوسن غافل
نہ زانوم چھوک لیست یت جایہ قلاش
جفا کار و تغافل کرتم للہ وُن
زدرد عشق تو دِن آس عاجز
سراپا چھوسن گومت غرق در غم
وفا پراوم تہ لاگم یار غمخوار

بموت مضطر گموت چھیس غرق در آب
ون نے ڈلینت چو بلبل یان یارہ
گموت چھوم سینہ بریان زاشتیاقت
مہ ون لیلہ چاوم وصلکوی آب
وچھوون چانوی گرتھم زنجیر جادو
گرتھم مہ شوق چانوی طوق زنجیر
گلم زوتہ ولم در دام بیداد
گرتھم از عشق تو برمندن رات
چھ ینت شہرس لیسہ ون رہزن دل
موہنت یکبار گو ہم صبر چی راش
دل بیمار مہ چھمنہ للہ وُن
امید زیستن ون چھمنہ ہرگز
قیامت چھم کڈن ایام ماتم
ون اِینے عار لیلہ بوزنم زار

ملک عرب س عنبر آرہ وارہ
روز دماہ بیسر دردہ یارہ
چھوسنہ قامت ارزن نازہ شمشاد
بنہ شغوبان تت سرو آزاد
بنہ شغوبان تت سرِ دیارہ
بنہ وبا سے زخم دردہ یارہ
روز دماہ بسے دردہ یارہ
جبین سکھی چھوی کاروی ہوی مہتاب
سیم اندام چھوی کاروی ہوی سیماب
روز دماہ نقش گلعذارہ
بلبل دماہ بسے دردہ یارہ
لعل جنس لب چھوی عقیقِ یمان
خط لن ریشی تراوت پریشان
شنیعو لن آلھ کارہ کارہ
روز دماہ بسے دردہ یارہ

بمه کمان چهے تیر مژگان	رمه رمه از کینه تراوان
لوله سیت سینه سپر داره	روز دماه بیدرده یاره
چشم بادام چهی مست و مخمور	هرنه جنگل رٹتهے چهه مستور
رشکه بیمار بر خُماره	روز دماه بیدرده یاره
لسته خنجر چالوی سر تیز	خسته جانن هر دم سوخونریز
بس ژه کردن نابیعاره	روز دماه بیدرده یاره
شوبه وڅن کیاه چهوی کاره بهزه	بام تراوت اک تیر نظر
شمع وڅرت چهود شککه ناره	روز دماه بیدرده یاره
یوت کیاه چهوک مغرور و مدهوش	شوره پانگ ته خسنک چهوی بیهوش
برم چهو سماریم دوه ناره	روز دماه بیدرده یاره
چهوس بو مسکین کم زور عاشق	عشقبازاه چالوی صادق
زار لوزم زور آواره	روز دماه بیدرده یاره

بیتاب شدن مرزا عزت از عشق سوهنی و بیقراری کردن

دنن پی کرشهاه تم گریه و آه	غلامس کن دپن ای یاره لخواه

تمہ ست چھین خود لگاز و معزور
بوزنس گوٗ زنت فرا با صد دل و جان
تنوخی نتی نند و تی داره او چھان
سہ مارن شوره پالہی تہ یا وتی آوه
تمن از عشقی گوٗ زنت تمہ اوتی پوه
سہ گلرخ بست عشق و ناز با گل
تمن فاراکھ در دل چو بلبل
سہ جی پروا چون شمع دلفروزان
ز شوق او سوچن پروانہ سوزان

ز عشق او بہت بب نس بی نور
دچھن دیدار تسند سیر تہ دید
غلامس دپوٗ نس دِل گوٗ سھاه دیہ موال
در آخر تنت موتس بازکیہ موال
غلامس کن ہے ہت درای ولول

گگرز تم سارسی راتس ستاره
ونن ہی آسو کیاہ سنہ راه بیاگانس
گنہٗ سورت خولم کر صبح اُمید

گموت لتس زونہ ہندی شوقہ ماره
گرھا سنہ پوزلتس دلیتت میہ تراتش
دچھن کرردی آتمہ مثل خورشید

بازرفتن مرزا در خانۂ گلال نجو اہتش ملاقات سوٗ ہنی و خرید آوند ما -

صبح سبچن غلامس ہت دراو
دچھوک گمیاره مشغول نماز آسو
سپون فارغ تمن نش آو لاران
نجو شتحوئی سٹھاہ تعظیم کرنک
در آن اثنا سنہ مہرو درایہ بیرون
سپون مشتاق ناجر لتس بصد شوق
تینو کیاه تمنتری تیوزنایہ دیشان
گمار س سبت در لقر ظاہر
دچھت حسن رخ آن یار دلخواه
بغارت از نظر پولتس دل و جان

گرتھت پی تنو کران شادی پہلی چاو
بدل با حق سود عجز و نیاز آسو
دچھن پلہ تمہ دوشی ایستاده پاران
دوشیون از محبت سینہ برنگ
گره منزه تھے زن کھرد ره زوق
دچھون پلہ جلوہ دلجوئی معشوق
سپون آشفتہ دل تنہ گرایہ دیشان
بدل پر حسن مہ مشغول و حاضر
دلش از دست شد شیدا سپن کیاه
گیسو زنجیر زن تم زلف پیچان

16

دو دوکاندار ی گرون مرزا
دیہ رزور رفتن ور خانہ گلال
بغرض دیدن سوٗ ہنی

تیمہ یابت آسو پرت صحبت سود الوال
غلامس سیت ہت موول یا نہ ہیوان
پروه سرکشون واقفانہ کاٹنس
نسب ان نا اون
سلامی یات ہت موول ہنت ستھاه بلہ
ابار تیہ اون
تمہ اسو تیمہ سوار تیس ارتیع ادلیال
دوہ سینہ تمہ سیر ابع پیچ نشہ باز
بس ان بیح ادی ای و حال باپہ جوہ
رنن سینہ نی ہنی مال و اموال
سودا بتی و حال باپہ ہودی مال و اموال
سون پر باد ساروی مال و اموال

بیکتس سدن مرزانہ و صکلال
ولقب باچھن فتن بیسنوال

نعو بامی بہ کنیجہ پھو ہمنہ از تعود تعود حیرانی
نفبد ہمید مر کا بچراد تعو بیوی ورنی حق ادانی
سرنہ ووارے کنہ تعو بیوی ورکانی زن مرد بابتن دلاود
ہمبہ بیچ ہجہ نعو منت نعو بی بایتہ روزہ چاپرو
نعو مر کا باہ بیمہ نعو بی نبت ...ہ ...ہ لاردی
بیچنہ بعو والہ کانی بیو عوضی ہمعین

بہمہ بعو والہ فرضہ سیکالین
دویبن بعد بخن بعرفن بیکر بار
بار اسے بخبن کنبعد بہ تبہمنہ بار بار
ان اگنتھ بار نیشنل اسرو چیار
ان دوپن پرین بار بیر دیون بعوہ
دوین بعورن پیرداوان سیر ان سنبرن بعوہ
دوہن گنیتژن اندر ...

١٧

بیسُ ون عشق سوی بالیس کری کیام
چھو کوتاہ عشقُوی سپلا غالب
یتھے پاٹھن یلہ سورِت گیس دیار
کمن ارزان یلہ تاون ہمتس پیو
سپون مفلس محض آسیت تونگر
سپُن بیدل پریشان حال بیکس
پیوت مضطر گدا از فرشاہی
کرہ کُس چارہ وِن بیچارہ مضطر
وُن چھُمنہ کینہہ تہ جبلاہ در نظر میہ
نہ رودم دیار نے مہ یار ساری
رفیقاہ تیتھو شفیقاہ چھُو منہ خالِص
میسِ چُھ مالہ جانہ گوم تیھو خاک
زاموِ من اُتُہ گو منہ لنش میانو
کرِت دِل درد چمن گو ہیش کمیار
یہ کمہ اسباب آسوم مال و دولت

اگر زونہ دِئی پرواہ بری کیاہ
چھو تیون ایرہ جان و مالِ طالب
وزُم ہتونے انن ون زکمیار
دوہن کینژن اندر مفلس بنت گو
زِلس یکبار خدمگار چاپ کر
رفیقاہ سیت کوتہ نہ رودنہ لنش
وَدَن آسوی ونن ہُی یا الٰہی
نیم کمہ حالہ ڈلنش روی دلبر
توے کُن آیہ ہے لنش کُن گندِ میہ
چھُو زبان گوم پیدا اَزلہ ساری
نیم پیغام سوی لنش ماجہ بالیس
سو چھوم وُنہ شوخ دل مست بیباک
الٰہی وِن زِ چھوک فریادِ رس میانو
کرون لنش حالِ دل زِین گونہ اظہار
تہ ساروی ہت زُلمِ وزدان رتِ لغا

بیدرو عاشقو دیتو کنھو داد
چھو کیتھو بیو نبخن رسن عشقہ بیدو
بشہر زنخ شخصاہ آسو نامی
گران لنش عالمہ آسوی غلامی
بیان نخ کافہ آسو سہ ناوی
کمال وجاہ و نبخن کامرانی
رروی عشق بعو بخش بیرنکہ آکوس
دہٹن بیعب زنداوت تنگ ناموس
نعرت مردنا بیدنش کوہ کن
ربین کرادگرس مرتھ بسکن
بشوق ان مرشرین ادام
بلہ ارتھ آتشن فترین ان بجام
نہایت بشہ راجی لیکن کرال
۲ دار اتحاد کرت ونش وہ احال

Library Sri Pratap College Srinagar

چو ابرویت قد باریک کوہ
چو گیسویت جہان تاریک کوہ
ژہ تہ الطاف یانوی دانہ لکی
دوس از نار عشقت پتی پاتھور
ژہ پروانہ ذرہ کن ہمیشہ
کدوس چیما د عشقن چاپن تم
ز ہر حرف کرم جان و دن تم برت تر
بیان سنگین دس تان گوی نہ
اگر در عشق تو کردم گدای
ز چشم غمزہ کن بیوم نگاہ
ز رحمت مرہم ... در دل ریش
مرن بر جان مجروحم دگر نیش

ژہ بیانی قرضہ چھوک پیت اندیشن	منگیتہ کینہ کروم دن راچہ منیش
یہ کت تم عاشقن ژاین سعادت	مرید عشق شد با صد ارادت
بشادی می نشتہ اچھی وتھوسونی الحال	لقب سیپون منس مشہور مینوال
پہ عشقن سپردن نہ کینہ الوتام	ز حال دل کردن نہ کینیہ اعلام

احوال خود گفتن مینوال سوہنی را و سرایت کردن اورا

دوہ اکہ آس آن نہ روی تنہا	اچھوکن تاجرس یک چونہ دریا
ودون از دیدہ اش چون ژالہ تراون	منس بیچار بارس حال بادن
الا اے آفتاب برج خوبی	تو لعل شبچراغ درج خوبی
شدم شیدای رخسار چو ماہت	دلم آشفتہ زلف سیاہت
زعشق تو دل پُر درد چھوم مہ	لبم شد خشک روی زرد چھوم مہ
گواہ عشق تو اے ماہ دم سرد	ژہ شاہد چھم لب خشک و رخ زرد
کدن چھوس دمیدم از عشق تو آہ	گو مینت ز آہم چہرہ ماہ
چو زلف تابدارت بیقرارم	چو چشم نیم مستت پر خمارم
زعشق ماہ رخسارت خرابم	دل پر آتش و چشم پر آبم

۱۸

نظم گفتن سوہنی بسیب عشق غمناک
قیامت ... سیر بنی نو ... سوال
مہ جانے ... احوال
ژہ ... بیول
دلن ... لعل
میدلون ... گھوتن
عشق نو ... دیانہ دار
تمام ... ز نہ ... شتہ ...
عشق ... نیبوال چھو ... زندہ کتیاں
... عشق ... مینوال ... پایہ

[illegible]

گرچھی جوش زندہ وم تارہ تارھم	نہ شمشیرہ تل یکبار مارُم
مہ کن کرسد نظر سُوی چھوم میہ ارمان	بوتھف چھو رسیہ رلومی زورہ دامان
دہم سر در سرن با صد دل جان	وَ نَے از شوق یُی آے جانِ جانان

غزل خواندنِ میہنوال روبرُوی سُوہنی

ولہ نارن جان کرنم سینہ بریان ایم الصنم	بوز بادے سوز دل با چشم گریان ایم الصنم
سرو مہر ادردہ چائے خورد سالہ پارہ گوش	پردہ لِند نُمنہ از روُی درخشان ایم الصنم
چانورخ ڈیشت حجّل گو آفتاب خاوری	مندہ چھامُر کارہ گجر ماہ تابان ایم الصنم
مہ جبینش گردچھی کمہ حالہ زلف عنبرین	حُسنہ گنجس پراچھ روزت ماریچان ایم الصنم
لالہ ردیس داغ شوبن خال ہند و خوشنما	زنگیاہ مستِ تماشا در گلستان ایم الصنم
بہر قتل خیل عاشق دراک ہٹ اسباب قتل	لستہ خنجر تیغ ابرو تیر مژگان ایم الصنم
مست جادو چشمہ ڈلیشت ہر نہ دراہ و آہ فغان	چھی ژٹ از رشک تم کوہ و بیابان ایم الصنم
حقہ سیمین دہان تنگ چھوی تنگ شکر	دندچھی دُر دانہ لب لعل بدخشان ایم الصنم
غرق گے یکبارگی دریاہ ہاروت دل	بابل غم چھانتہ چاہِ زنخدان ایم الصنم
چانو قد شمشاد سیمین یا صنوبر نازنین	حُسنکس باغس نتہ سرو خرامان ایم الصنم

19

[illegible]

پیپرُو دسے ہُول یونی پان ماری
دپی یک بار گرِدن خون ماری
فتنس مترپرکا ماہ کیچھ لایق
گژھی گھک می نشہ راچھس پتہ زہ عاشق
اوسے پانت رچھک یک زہ الزام
رکرک یتھو عالمس لسہ سواتہ بدنام

ازان پس گہی باہم بفرصت
دوہن اندر سہ لسن ٹ دربلا پے
دوئی تراوک سپن یکجا سراسر
بصورت بُدمتن مرنبوبنوی آسو
گژھن عاشق دوہس می نشہ رچھن آسو
لتسندس مجنتس سخت آسو بیزار
دن آسی دوہس ہردم بصد شوق
کرن وِر دربان تمہ نادمُستند
کرن گوشتس شہاہ درپوشن زار
تمو شہرت کرگ در شہر گجرات

وچھن آسی یہن باہم بصحبت
بدام عشق زو یز مبتلا گے
سپن بر یکدگر شیدا برابر
بمعنی قالبن دون زوکنوی آسو
بوقت شام روی تمہ وچھن آسو
ولےلسن منع کرلسن آسو نہ دار
آلہی وارہ اینن ییانو معشوق
دوہس لسن یرون تمہ جاو مُستند
مگر واقف در آخر گیہ غمازہ
سپن عاشق اکس اکیم زہ بدذات

واقف شُدنِ مادر سوہنی در ماجرای عشق دختر و ملامت کردنِ او را

بہر سو خاص و عام ماہ یُی ون گو
بخلوت ماجہ تامت نادونت آنِ
کرت شہرت ییٔن از شہر دگامہ

لتسنزی ماجہ آخر یُی کنن گو
زہ ونتی کو دراپک ایز کیاہ ننا
زہ مارانتُ دنم میہ خلق پامہ

مہ گرٹہ لتس لوکرس ہٹ ایژ فلوا
یکت بوزنت گرٹہ مالس جگر خون
ستبانہ مالوانی بوزہ یژہ کت
دلیس تمہ لورہ فیرنت ہای ماجی
اول تہمت لتسنز ناحق مہ نسبت
مہ تہ لتس آسہ ید تقدیر کوی پل
چھوکس طاقت تمس تہ مہ کرن زھن
اگر نہ آسہ تقدیر چ جدائی
مہ چھوم سوی وین تہ سوی میانو اسلام
چھو میانوی کعبہ تمسند ماہ رخسار
ونن چانوی دلس میانس پریم کرہ
ونن چانوی سنن مہ بازن گوم
غم عشق ازہ ملامت تیز کرکھتم
مہ شوقن بارہ سندس ہیرٹ گرم رٹ
مہ لتس ہٹ دل نگوم سوی میانو دلبر

پتو ناحق گرتھک ات منزرہ رسوا
جواباہ دت کڈس از خانہ برون
کڈی از خانہ سوی سوری لتسنز تست
مہ ناحق ہازہ والنج کازہ گاجی
چھ باطل محض کمان راوری وت
خلاف ماہ کاتھ تہ ات منز چھوبنہ بالکل
تمس تراونت برینہ ناہ تہ اک ونن
وندس بوزوکرس بوجان فدائی
لتسندی عشق چھوم جالنس مہ ایام
دالگ منبرن تسند ابروی خمدار
یہ مرہم لوکس زخمس یمہ کرہ
پرون چانوی مہ شور زن بار زن لنا
ازین می جام دل لبریز کرکھتم
مہ رٹ کنہ چھمنہ ون پنی زبان وٹ
لتسندی غم رٹم سوی میانو مخمور

٢١

شی گوس اسم بر گوونت فاش
دہ سورم یادہ لتسندی وبلشیخ اتش
چھ میانوی یا بنوان کیاہ م ونن یم
گمہ منزرہ کڈنت ون بہ زھنن یم

شنیدن کمال بماجرای عشق مفتوال
و از حق خانہ بدر کردن اورا

گمان آسوم جانت پننہ چھوک نہ
ایمن اسکہ نمائی ایژ دکھنہ
زہ نہ شاید از وفاسی دل صاف
سنگلاہ نش لو چانوی گوم الصاف
عجب ماہ کرت اسے مرد

چھوکیاہ وِن پایہ میانوی گوس پیم
گرہ کُتو وِن یہ کت شایہ مصفا
نہ چھم امید دیشن چانی یتو زہ نہ ہای
ژوزنس وار چھمنہ روز نس جای
مہ ژادوم کرا نوز عشق کرم لت
مہ پہلے شوق زادوم بال و دولت
چھم پرمی تشہ چانے گوس گژنام
چانی دادہ زادوم عیش و آرام
مہ چانی دیورن کرُو بیزن شام
کرودم مہ زرک فردو خوارپہ آرام
چھین چاپا بوپن غمناک جانس
ٹھین چھمنہ کوسہ ساربن چانس
ژوپا فق دیشن گیم ساری
منگان چھوس مرگ از درگاہ باری

نمک خواری کرن لاگک وفادار
یہ کرزانوم ژہ آسک یوت بدبین
بعیش و ناز مہ چھک گرس منز
یہ کرزانوم طبیعت چھوی خرابات
مہ دلو تھم کورہ بہم گرھتن یو بدنام
وہ چھوی رخصت نیی ون گرھ ژہ یزت
یہ بوزت مرد عاشق دراو بیرون
ون آسو چھوم نیی روزن مہ دشوار
اژن ون ان گرس منز چھمنہ امکان
سپن برگشتہ بخت بد عیان مہ
پکھن گو جنگلس منز والو ریوان
دلوان یارب کو ناہ قہر کرو تھم
تھنہ کرھتس زدلبر زاد تھس دور
مہ لسن آرام چالس سیت گوژھن
دلو معشوقہ ون کیاہ چھوم مہ چارہ

دغا آسی نہ دل آسی صفا کار
ژہ مازانن چھوکیا اسلام تہ دین
بدل نت مندہ چھاو تھسن یو سرس منز
مہ احسانس بدل کرتھم مکافات
قبیلس کرالسی منز تھاوتھم پام
دوبارہ یور نتھوراہ یکھنہ غیرت
وَدن از دیدہ تم ہارن ہنون خون
لوکن نش گو یہ میانوی عیب اظہار
فراقہ یارہ سندے ون مہ جان
سپن دشمن زمین و آسمان مہ
بزاری حالہ اگے نالہ دیوان
مہ عشقک شہد مثل زہر کرو تھم
نبار فرقتک پانس مہ گو سور
پتن ون کار سانوی رانتہ دن
ژہ دیشن چھوم سٹھاہ مشکل دوبارہ

قرآن بہ پہر ستم ا بجر زارن نہ
دماہ چھنہ چھت دلبر بہ دون نہ
دیشن دیشن نیم پایس ونیہ جان
پہوی ارمان مہ چھوم لے جان جانان

غزل امیتوال ورزی فراق ہیوسفی

پیم و لدارہ امشب فدا ہی
کری یو جان فدا ہی کن رضف
ژہ و نیم یمی کن بیش گرو دن
نوسے یہ بیش سیمن بہت دن
پتن سیمن چھا تشنا ہی
غضب ترایت ملالہ
بیتہ یکھا ژہ سوالہ

قصیب بوزنہ دِن چھپن چھیو ہے چیارہ ہے غمن
تمت آوارہ گسکین تی پیون در ہے بوّراتی
باند اری کرن مولوی وید وہ ہسی دسن سوال
ز دید النہ سودا یہ حیران ماہ گران آدم داریاہ فسوں تماہ

دلبر دلدارہ وزن کیاہ چارہ بعد دو آنہ چانے یارن بارہ
وچھن سالعشقی برمعنہ جاسرن تقص زیجران ہیٹ دو الکہ راتس

تتہ برمے یہ پیالہ
تتہ کربے وفائی
قبیلہ کرانہ نیرے
زہ پت دیوانہ فیرے
بو نالی خندہ پیرے
گرتے خانہ گدائی
زہ رخ چھی ماہِ تابان
نتہ خورشید رخشان
گموت آئینہ حیران
وچھت سینہ صفائی
نظر چانی چھ مشکل
گژھن مشتاقِ بلبل
بعشوہ ہت ژلن دل
کرن رسوہ رُبائی
وچھت تم زلفِ مشکین
خنن گومت چھو غمگین
مند چھمہٕ عنبر چین
خجل مشک خطائی
وچھن چھو سنہ بعالم
زہ ہیو از جنسِ آدم
کرت یوسف چھو سرخم
باین حُسن عطائی
بدنیا اے دلآرام
مہ گژھ مغرور خود کام
ز اول تا بانجام
چھ پت آخر فنائی
زھنہ گو ھم لِدِت راہ
کنہ بوزم یہ گو واہ
ستنہ کرتھم وُنے کیاہ
دِلس چھینہ بجائی

تن یِژکن جسو دواز صلاوت زہ نہ یہ زین سب یاوک تفاوت
غرض ولو نک زر روئی آشنائی ایہ دون بے گناہ یاوک جدائی
دوشے مادر بجت اسو پیو در دو بن منز و تمنوی یاہ یاو دود
زہ رستوی جوارث قرارام یاوم زہ رستوی صبح عشس شام یادوم
زہ دیوم زگھی ردانی جوان دوہ دیوم درایام جوانی
کچھم یاو یس تاون یوی بم اقوم یس ماہ ستوی بم
تپی مشر ادھی ما تم ستوی بم دیوم زہ مارس یاوہ ایرے
غلوقی عیش منز دو طریب

از خون سیاوش منہ روش وندے جان
مجنونہ کیا ژھوی نیخہ دلس نمادکھش لولیل
گوی یاد فراموش منہ روش وندے جان
دیرہ چانہ دراس ناگرا یوکراتہ میہ نال
پتہ شیرہ لاگے پوش منہ روش وندے جان
بہم دیت دل ہیت زلو ہیو زیبانہ نگار دو
ژھو بک میہ درآغوش منہ روش وندے جان

بہ دست وپا کر نیز یہ چھی چھکرہ نگمت ہم
قد سرو قصب پوش منہ روش وندے جان
رخسار ژھوی گل زلف سنبل چشمہ ہیز ول
ستوبان پچھ بہ دوش منہ روش وندے جان
دیفین دلا دیہ ذو ہندی کارسن بار
منہ روش وندے جان

ہواسو تنگ میہ ہر دک واوزن گوم	سراسر یا ونک گلشن ہرت بیوم
ونے کیاہ دورہ چانی مرکیاہ گو	نیہ زن سارسی پالنس گیم سرو
چھوازآدن بودون یادن فیدے سر	ہمی لادن یمی نادن بوست کر
میہ لیلہ دلبرو میہ ردی ہاوم	سو مشکین موی عنبر بوی ہاوم
چو زلف خود دل وجان چھوم پریشان	میہ چھوم وردِ زبان نامت بہار آن

غزل خواندن سوہنی در فراق میہنوال

جانانہ کیاہ ژھوی بوش	منہ روش وندے جان
از دل میہ نیوتھم ہوش	منہ روش وندے جان
کرہ کیاہ سوزن چانِ	زاجس چھُمتہ ہمَنَ میہ
زرہ لولہ نارک جوش	منہ روش وندے جان
از لالہ ییم ستالہ	منہ کِی پیالہ برہ یو
یک جرعۂ مے نوش	منہ روش وندے جان
خوش باشہ خوش اندامہ	منہ ماش مشہ مایہ
چھس اشہ واتم اوشش	منہ روش وندے جان

سکیتن ژھو ژلون لارون چھوینہ الوان عار
ییدہ یس لولن رٹتھ منہ روش وندے جان

تقصیر ثانی وقت قصہ

میہ ان جرنیس منہ ارس مندون
بیتہ منصفن یس جن ستی چھن الا ہمیر دو
دون ریس ووسس دریا میہ زبنت
سکھ منو سے لون میہ دریہ سکہ صحاب
یہ ان جکسہ منہ نش یہ منہ چھ سرال

کدخدائی سوہنی جبرًا باگلگون بسپرے کہ ہم قوم او بود

سپن بالغ بغیر از عقدِ شوہر	چھونہ چارہ ہمیس کیتوتی چھوبہتر
ددن دن مارہ پوک اک نوجواناہ	زشہر خویش خوشرو نندہ بوناہ
زقوم خویشتن زالوک سودر خور	کرک لس سیت کت امسنر مقرر
میسر خاندرک سامانہ سعاری	کرت کرہے بینہ وابج تیاری
شخص ددہ کروک کوتاہ بروک جاو	مہرازہ کرت پیراو تنواو
سمی مجلس انک قاضی واخوند	نکاح پڑ ہکھنہ کرمک کرہ ہندبند
مہرین زکھ زانپالس لساماں	لیشن از اشک بر تمہ جیب دامان
وچھت ناسازئی چرخ ستم کیش	شکایتہ کیاہ کرن آستی دلریش

شکوہ و شکایت کردنِ سوہنی بفلک کجرفتار در فراقِ جانان

دریغا اے فلک بیداد کر ھتم	بہارس عشقیس بادکر ھتم
دریغا دور رک نارن بوزاجس	میہ کیاہ آسوم دلس کتو لالاجس
یہ کر زالوم میہ آسم طاعس بوم	میہ عنبرس سیت تقدیرن کرن گوم

۲۵

غزل سوہنی در فراقِ مینوال

جدائی چان بالکل مات چھوم

چھونہ یہ رسم و وفا داری

بود گا چھس کیاہ اپو

نوم

دستِ سلطان درازی کردن شوہر در خفتن
و نامرد شدن بدعای آدمی

سوز گندہ تم عشقن بارِی
نوز دماہ ر درزت فراق
تارہ عاشق مشہور آفاق
چھوس بو سیکیں چانوی مشتاق
مارہ پیتو چگو بارِی
دارہ دچھ سہ بیانوی احوال

ماہر خسارہ ادچھت سکتے
زاہ نہ میلک و النج یہ فٹے
چالو امارہ چھوم مارہ مڑی
کالِ آخر موژ و مڑے
مرگ بلبل چھوی برگ گلہ و
مارہ کرتھس تہاونہ یکھو
چلہ لدن یارِ نجہ ہمن
خون ہارن تہ ملوت ہمن
چشم بادام رازہ رازہ
زنھلہ بو تھسم دل پُر تازہ
غنچہ دہن چھوی خوش گفتار
کرتہ گنہگاہ ژلم آزار
بارِ غم ہت قدم آم ہلن
سرو قد ڈینم خستہ دلن
راحن روزم ترادُم ملال

داہ کر تھسم مبلتم سے لٹے
میانہ مڑنک چھی مٹہ بارِی
سوال شش ماہ یتم یڑھے
گالِ گیتاہ یم سمساری
پیچ در پیچ سنبل گیسو
نال و لوتم سیاہ مارِی
تیرِ مژگان لاتھو ہمن
ایرٗ کیہ راہ ستمگاری
زن چھہ نیر زلہ تارہ
کر سہ بیمار آم خُماری
مخنہ فل ۔ دندلب لعل دُرِ بار
لولہ عشقن چھیم بیمارِی
تارہ دل گوم چھیم چانِ کلت
استہ کرسہ خوش رفتاری
زار بوزم چھوی بہانو سوال

پیچ یا چھن تہ درزانانہ کھاوک
تکن واریہ گرس منز واتناوک
ہیرازہ وچھت نش اسو تو شش
سکھاہ خوشدل کرن پچھ گراو پوشن
پیون پریشت بجوت پیش مہ راد
کوھس اندر کرن شادی بدن چاد

نین سکن بوین نرسن شمارن
زنجہ سکن اسہ نش نش اردبارن
وچھین نش سکن سکھاہ نیش جوانون
کھیون اسوس نش نیہ بیچکس ن
ژھچہ بوچھن زنا نش نش و ما غنیست
پیچ بوس وزنا ریش لش شیدوت
اشنیچ بہ رخ اور ولصبہ بوش
وست یوچ یالوان برکاک یمعو نیب
سوز دل ہوون وستہ نباکان
صدا ویدارہ چھوس فاضی کاکان چھوم
امانت چھوم یالی خبر معشوق وستن چھوم
ژہ ییم نہ ییم یاپی ضبر معشوق غیب چھوم
ر وست اندازی آراعیاب تہ تھم
پیچ آن دلبر غمخوار تہ تھم

چھنہ چھوٹ زبالہ یوون تنت اندراز یع
چھوپ دل نارہ نارہ سینہ برداغ
نیتھ یار اسہ سو بہ تنت جرنیب نن
دیاہ ونینہ تنتہ سوتنت جسہ بنیب نن
چھیون از بحر دربہ نتھ نین آشوبتن زیب
سہ نیب سیدی پیشان حال آسوشن
نمبہ برتہ سپنہ آزدارہ کرمتن
فرتن یارہ نیب بنیب یارہ تنق

یہ چھیم یس سنتری حرمتِ الٰہی اجابت گو دعا سُند بدرگاہ حقن ازصحبتِ آن مردِ محرُوم تیھ ابن سلامس لنش سہ لیلا چو ضربِ آن درم در روز تقدیر یمس یس بیت مِلِ روزِ ازل گو	رچھوم در پردۂ عصمتِ الٰہی سپون نامرد سوی از قوتِ باہ زلیخا زن سہ رُوتھا و معصُوم تھوی معصُوم ذاتن از تولاّ نبام مردِ عاشق آسو تحریر بعالم تی بنن تنت مابدل گو

شنیدن مھینوال خبر کتخدائی سُوہنی و ملاقی شُدن باہمراز سُوہنی

یہ قصۂ عاشقس یامت کنن گو کھون افسوس ہے ہے کیاہ بنت آم یہ لیسیہ مال و دولت گوم برباد رُھنم یکبارہ زراوتِ ننگ و ناموس بطمع گوہری کندیدہ ام کان وِس چھیم ست بصد محنت لبم گنج سو گلشن آسو نزہت گاہِ بلبل	وَنی کیاہ بو چھوکس لنش نون زن یو سو لیسیہ زادہ راوم علیش و آرام گلوم زولیس یتہ لارن قلم پاد سو گوم ازدست می کیتو ردد افسوس زلوم بیاکھاہ سو ہت ردوم اریمان یہت ستہمارتت بو درغم و رنج برت از نرگس و نسرین و سنبل

نہنہ شوقن یمنب ... مردِ عاشق
یمنہ ... یمنب ... صادق
وزون منوینہ بیڑاسہ ... اسہ
بیچان ناری ... یمینہ ... بیھس
ینیب لغہ ... ناتنیھ ... یمنب
تیمی ... تنت ...

Library Sri Pratap College, Srinagar.

پیٹھ جارِ منیب ... مو وچ مولوی
کرد کی از غلطی لنش یتہ والوی
سُن بیت مطلقاً ایکنہ راضی
کردن لنش بڑ شور زردہ قاضی
ننہ نیران ... فرق ...
... بیٹھ ... مجبور ...
توبی دوں منزو ... بیچھ ...
... غمخوارہ ...

بالنون ازسوزِ دل یارس کھون خط
بر بوینتم ... کاغذ ...

نامہ فرستادن مہینوال
بجانب سُوہنی بدست رازدارِ خود

ثنائی اسم پس ازحمد حق و نعت رسول
آل و اصحاب قبول کن

ژ بزرن چھوم درن دل دو بیہ
حقن کرو ناو اتھ بکر عظیم
زِ دُس گگندُن چھو نترہ عشقبازی
چھنہ بازی نہ بکر حیلہ سازی

چھ والن بکرہ سین دوستن چھ ست
چھونہ محلس بن زن کینسہ منز دوست
چھ ہیشک بیوفا جز رنانہ
وفا ہم دلس چانوی گژھ نہ
نارِ کی مرجا پچھ کراو پوشن
اکی سینس ران چھوکی چاونوش

مہ پیٹھ ازصدق پِداسک زہ عاشق
کرد تھ وعدہ دریک گو نہ صادق
پہ کُس کارہ کروت گو عقل و جس چھوی
زہ دراول غلط بسم اللّٰہ بس گوی

الا اے سرو قامت ماہ پیکر
زہ در عالمہ ہمیشہ محترم روز
شوبی صد مرحبا در ایک وفادار
ستھاہ غیرت کروت در عشقبازی
نوی ناراہ مہ لوزم آرہ داوت
ولنوُن چھاوُن پنون یاون رِنتی
مہ دل نیو نکھم دِلال دِ غنچہ ناوِت
ہتوت نہ یاد میانوی عہد و پیمان
مُبارک ونکنس چھوی قت عشرت
بہار سن یا رِن پئی ہر دکوی واو
بوصِل یارِ نو عیاش مغرور
منگن چھوسن از خدا ہر دم مرن چانو
زو صِل خود بو بچھو کرکھنس زہ محروم
سویش نوتازہ یار اخلاص پراوت
بیتھے پاکھن سوتے پابوس روزِن

سلا ماہ بوز ازین مسکین مضطر
کتھاہ ازعاشق ثابت قدم بوز
جفاجوئی کرت آیت صفاکار
گیم معلوم چانی حیلہ سازی
نمتس سینن عجب اخلاص پراوت
ہتوت اسرار دل باوُن زہ منشی
بوکر ھتس غنچہ گو ہم رنجہ ناوِت
کروت نقص و فا چھکنہ پشیمان
سین مشغول عیشس کن بفرصت
یی گل زن ہرت روزی آکانھ ناو
چھوکس ونکن زہ ہیو بیغم تہ مسرور
زرینہ سیت غیرسن ن بروُن چانو
گموُت چھوس خستہ دل سرگشتہ مظلوم
نمس سینن زہ تھو اخلاص پراوت
فراقہ چانہ درافسوس روزن

عشق لو و چھو مزاغات چھو کام
زنمجھکی اسی دراسب
زماندک چھیک غیب از عشقِ تعو نالان
بو چھو سن ہوُن عیش از خنداں
زہ چھیک ناسہ بچھس ارنہ نو
بجرامے لکھیہ دلوازنہ
مہ بچھڑوی زخلوتخانہ نو
پہ چاپہ شوقہ ازوم بلکت نال
مہ بیتو نہ ہول بوچی یار ناکال
بسیلی زن زنجیون خانہ نشادان
سعجون ازن پریشان دریا یار
زن بنجر و یاول زنک و
زہ نبر سیر بجرون ہمیرو ناو
بو چھیر بیمارو زہ بیون ژیرون
بو چاریمن اران دوہ

میہ بت ہاتر ترفقیری جانہ لولہ
بوچھو آسوس تھوی چھوس کینہ نہ چھوم
زہ بد مسنر و بھس یار قدیمی
کرت زرک فاز ہارت دغا زہ
میہ جالے عشقہ بد وارم ملامت
پتولاکن کتھاہ اک تھاو در گوش
باصل مصلحت کرمک خبردار

زلبینہ کن ڈلبینہ عہد و قولہ
براہ عاشقی ثابت قدم چھوم
میہ چیم بر وعدہ خود مستقیمی
ڈلے کیاہ بیانہ اتھ اینی دغا زہ
زہ اسم از ملامت سر سلامت
چھو کھے عاشق ڈلے چھوی قیت کر ہوش
بہ رٹ زانگ کر چھک پانہ مختار

غزل میتنوال بنام سوہنی

وچھن کر چھوم تمنا
میہ تل نیرم امتنا
میہ نب عشقن سینت گوم
ستم کوتاہ بنت گوم
چھو از آدن بیم کر
بو دون پادن پین سر
بو کرلس کشتنہ جانبازہ

پنون جانانہ وِسیئے
دلس ارمانہ وسیئے
بدن دومت چھینت پیوم
ونیت کس زانہ وِسیئے
وچیم درشن زلم شرہ
کرس قربان وِسیئے
باہ و نالہ و مسانہ

پس از حمد و ثنای پادشاه [illegible]
پس از نعت رسالت [illegible]
الاصحاب عاشق [illegible]
بیچاری عشقبازی کرده [illegible]
خطاه [illegible] بروم [illegible] مضمون
سو مضمون [illegible]
یه زبر بول و موجی دل [illegible]
بعشق من [illegible]
دلیت یه از نظر رود [illegible]
فراقک آتش کرم [illegible]
تنه از تلخکامی [illegible]
هزاران بار در ساعت مرن [illegible]
زٕلک یه جان و دل [illegible]
ستم یه [illegible]

بو روز رس یان شیرت	کرت سامانه دِ سئے
بو آسوس مست و مسرور	بعیش و ناز مغرور
چهور رنس تم بو مخمور	اکی پیمانه دِ سئے
بو مسکین عاشق زار	کروس عشقن لنند خوار
پته لارس ونی زار	ولِس دامانه دِ سئے

بقیۂ نامہ

کرن ساری عبارت درج در خط	لکهون سرنامه کرنس مهر و دستخط
وِسی دلداره شری کرنه تحویل	نه لس مهر و پیش هت گیه بتعجیل
دتون ته بوسه تن یانِ موزه راوَن	گهی بر دیده گه بر روی تهاون
پرون ته خط ز اول تا آخر	ته در خواندن نهایت آشنا هر
عبارت آیس تن چهم جگر سوز	پرن کیاه آش هرن شمع دلافروز
لِکهت تن نکته‌های طعنه آمود	ترٕوس والنجه تیر زهر آلود
پرون خط پیه پت گن گیه بیهوش	یه زان یم یمن دتو عشقی جوش
انون کاغذ قلم ته نامه بر دِتهٕ کن	جواب نامه یارس هتون لیکهون

جواب نامه نوشتن معشوق بجانب عاشق بدست راز دار

۳۰

[illegible]

چھین جابہ یہ پٹ بیداد گرہیم
کرِت پیراد زھنوہیم نالِ زیورہ
خفہ النوہم کڈِت تراوم نہ نالہ
عروسانہ لباسس کرُمہ پارہ
ستھاہ غیرت کرِت چارہ لگوُمنہ
فراقہ چانہ بو آسس کڈِن موی
شبانہ آو سوی مِی لَنش بخلوت
دوہس راتس لوُنم والِتس بصد زار
مِہ لیس دلدارہ سُندوی چھوم امانت
مِہ تھاوُم درو عاداتن اجابت
بحمد اللہ باقبالِ تو اے یار
مِہ عمداً قصدِ نقضِ وعدہ کرُ نہ
زہ چھوک ناحق کرن مِہ روسیاہی
دوہیم مِہ مولو ناجی گوم بیزار
مِہ بٹ آندہ ناحق چھوک گموت تنگ

مِہ لنش سینتن کروک پیوند محکم
وچھوُم تی در نظر زن مار وازدر
چھکت زُھنو مکھ ڈ جین بو ہوشہ حالہ
لوم مِہ ساس پانس گوم خارہ
کرِدن تبدیل تقدیرس تگوُمنہ
بلہ وازس بو اندر خانہ شوی
ذرم نہ تن بمنش اصلا بصحبت
الٰہی مِہ رچھوم از شرِّ اغیار
تھوُم محفوظ از دستِ خیانت
سپُون نامرد سُورس وصلیچی ست
زِ شُفتن ماند سالیم دُرِّ شہوار
مِہ خاوند آسہ نگُ زاہ مِیل جُرنہ
گوڈن بِی آسو لقمہ بہ الٰہی
مِہ گونہ پیش کینہ کرہس بولاچار
بو چھس بر مصلحت قایم زہ برجنگ

٣١

یقین کر چھوم قسم از ذاتِ باری
بو چھسین تکدل زہ سینئن ژکھنہ دوی زاو
ڈاژی یہ دلکوژی میانو مقصود
پیم کت چھجے یہ چھوم آمت سٹھاہ بول
خفہ لد چھس گیم والنج فنہ ڈلس
ژلم یہ ستر کرد باہم ملاقات
تھوی ہیو پھوپنہ کو کھرتہ پرزہ ناوی
بشکلِ غیر پانسن جال گرزی
چھسے بیمارِ غم بر بسترِ مرگ
مہ بیماری تلم دیدار چانے
ژہ سینئن کت کرن از مصلحت چھم
تو دانی چونکہ این نامہ بخوانی
وتہ چانی وچھن چھم چشمہ لوسن
پیتھے پاکھن دسی ژہ تہ حال ونزس

یہ چھم پر عہد و پیمان استواری
ز سینہ حرفِ کینہ میانو منشراو
بو چھس عابد ژہ کن ژی میانو معبود
بو تھاہ ناوم ژلم یہ از جگر سول
شمع زن چھسنہ پوشن اش یہ ڈلس
پیتھے زانک تتھے پاھن یہ لسن واٹ
ضرر کاکھ از عداوت دا تناوی
فقیرانہ لباسک حال کرزی
پمز افتادہ چھس بے ساز و بے برگ
خفہ از دل ژلم گفتار چانے
ژہ بلہ یک پنہ ژی سیتن سہ گت چھم
برو ی خولیش در پیم ترسانی
پیم کن تھاوم گراون تہ خوصن
قسم دت یہ ژہ تہ پرچھ لسن وا ژہ انزس

غزل فرستادن گومنی بنامِ میگنوال بدستِ رازدار

گگوم ازو دن لودو دور گت ژالس ونتہ وسے
دچھن تہ چشمہ زشت یو یہ چھم بیمار گئے غم
بیچھی گل الجس زلف فاالس ونتہ وسے
وماہ اگر یہ ناوم فریم زنسی بحسن
کریس گت پانو دن بو پاں زاس ونتہ وسے
ستنہ لو ژچھم و چھس کین یا ووا حوال
دستہ تو لدیچھس وعدہ پانسی دنتہ وسے

۳۲

چھوتری کی دین حسن چھس بیتنک ناز انجمن بی
عمن یا پال ستریر نو ہالسن نتر وسے
سنے مرنتن تہ چھس یارہ مر اوا رہ ستر ونتہ وسے
کو ستا اک نظر شکفتہ حالس ونتہ وسے
ونیم میانہ دیدو رنتن
سنولے وینیرا یہ فیر لیسہ ونتہ وسے
دوان بو لون لو ژہ وتہ جان ناکالس ونتہ وسے

بو دنیا یا تکیلیا لس یہ ولوانہ چیالس ونتہ وسے
بنکا یسن نا یقین خوش ربس لاشک عاشق شنید ہمش نتہ سنے
شکستہ خاطر پدتہ شتیاس ونتہ وسے
کہ چون بر حدا لہ دون بلفوف میں الجمال
سحبت بیمرحط سپینہ ستیمرب سکول
چھوپن عاشق ستمنو سکوں بہ ٹھاون نگاہ بہ
مضعون ختیمہ

بمی چھوم داغ زات گگرہ تا لسن ونتہ وسے
کہ جور اگر یہ تا میانو ناالس ونتہ وسے
مسن لان یہ دامن زنت پادن پیس چھی
چھونہ کہ چھسن دمن نفت پونہ ناالس ونتہ وسے
بیچھ لوتہ ناوسی یہ کرم از لوم محمد رنگ
دین کیاہ حقہ ساتوی زالس ونتہ وسے
رگوم دل ژرہ ھنہ چھم ورہ گومنہ پوریاالس

چهو پیٹن سینه پر سن اندر دریا تنصرت
سین کایاہ لیب دریا زدہ ول بر
بے نتن ہ ستیاہ اسکلا میٹ آئیں الوان
ہنبہ آسو مرتین ہمین و بر ار د ولوان
بجھدی من نینبہ ول کھاو ستروب
تنبہ عشق پری ہبستین بعد تھیپ ٹھیب
ساں بربد آ ابرہنے میانو اصلا
بھمبیان بنب طہ ھوئی
بے زنتن فتیفو تھو دل بتیلن ریب
بے زنتن ص نن ار بدوہ عیب
وچھو کیاہ بیرہ عاشق نتاو وظم
پلو بزنتن جھو سو سین سین می
دپلو بدو ردل بتیب نشہ دراو ریون
بتون ر حصن نتیب نہ سین
کروون ہمز ریب دریا

چھو خط دوستن بصُف المُلاقات	دپن چھم یارہ سندوی یڈ مراعات

رفتنِ عاشق بلباسِ جوگی نزدِ سُوھنی و قرار کردن بر دریا

ہمتس لنش وانہ نک تُم زھار تدبیر	پرت خط وار یاہ خوش گوسو دلگیر
زھنون ہم ریش کاسِت بیتہ ملون سایس	کرون ہم خاصہ بالس شکلِ سنیاس
پکن گو بر درِ دلدار سرمست	لمن سوراہ ہنون کچکول در دست
صدا بوزت سینِ ہمہ دی آگاہ	کرون بر تل صدامی شیئاً لِلّٰہ
سینِ خوشدل کروک باہم ملاقات	بجلدی ودایہ لسن لنش ہت خیرات
کروک یکسانکوی تقریر بسیار	سپین ہم اکِ اکس مشتاقِ دیدار
سیُن بیخود کرِت از جان فراموش	وچھت دیدارِ دلبر گوسو بیہوش
وُدُن ہمہ رویہ ہنو از دل کڈون آہ	وچھت احوال آن دلدار دلخواہ
تتیے لسن ہوش طاقت گوس ظاہر	ہنا اک درا فاقت آو آخر
وُتے در عشقبازی چھوک ستھاہ خام	ولوس تمہ بامہ پاٹھِن اے دلآرام
گڑھون بے صبر و ہوش از استقامت	پہ کر گو نختہ کارن ہند ملامت
قدم ور استقامت آن دو منزل	ہناہ کراستقامت پیدہ وردل

دین تنتھی بدون نا حنرا آہیں
مگر ہم نیک طینت باحنرا آہیں
پیون دردل ہمن بزر خم پیدا
وچھوک یلہ عاشقاہ مظلوم وشیدا
کروک الفت ہمنش از خسم والفا
بروک تنتش لول داراہ بادل صاف
تی از فرط لطف وھربانی
ہمنش کھنونکیتو غذا آہی انانی
گزھن ہم کالچ آہی تجغانہ
کھوان ہم زاچھ نش نادون شبانہ
دین بعھی کران آسو جبہ ماہی
کرن دوہ رات باحال تباہی
دن لگ گسو آسوئی داستانہ
حکایت ہانہ بیداد زمانہ

بوت کٹ سوی لیں برت سنگ گم
کس وہ سنگ گوم یارس دل
دراس نتو مسکین چادرت سنگ گم
وطواس چھوم گرگ دا حسکل
انت پاس چھوم یارس تنگ گم
کس وہ سنگ گوم یارس دل

امدن عاشق از دریا مجبور
کرده و مقرر کردن ملاقات
درکار شب با مسک دیہہ

گہی بر بادِ روی موی آنماہ	گذارن روز و شب شام و سحرگاہ
مخاطب ہت رخِ یارِ دلافروز	زہلٹ از سینہ کیاہ دردِ جگرسوز

غزل خواندنِ مینوال در فراقِ سوہنی

ہے وسہ ہیبہ تنہ ارہ ہند رنگ گوم — کس وہ سنگ گوم یارس دل
برہ نے رام زاہ ضایہ برسنگ گوم — برہ نی سینن چھوم مابل
زرہ کتہ ماہیہ سونہ شند برنگ گوم — کس وہ سنگ گوم یارس دل
غمزہ تیرلا بیم سوی کرت خرنگ گوم — بمہ مارہ نجہ آسو جارت جیل
زنجیرہ نفس، نام پالنگ گوم — کس وہ سنگ گوم یارس دل
کن لسن برہم کوس کھنت گنگ گوم — کس وہ نکت شیہ رو وغافل
عشقنے زہیہ پت ناموس ننگ گوم — کس وہ سنگ گوم یارس دل
کون سنزہ وبرہ دن منز جنگ گوم — صبرس اضطراب بیوم مشکل
برم دت زلوم سمسار تنگ گوم — کس وہ سنگ گوم یارس دل
لولہ مارہ سینہ مہ ذرہ دُن گنگ گوم — قولہ سارِ کس سیت کرنم بل
ہولہ سیت گا جنس خیدلس سموتنگ گوم — کس وہ سنگ گوم یارس دل
کرلوٹ کیاہ دکس وادس انگ گوم — زیلوٹ بیوم وارہ عشقہ منزل

پیش ماہن پیون بلہ کوتر کالاه
دو ماہِ گوگس دلدار ہ سنزِ یاد
کردن از سوز دل بزاه وفریاد

۳۷

سنگیں بی شہر پنشن کرنہ ماہی
سرکوی ولبر سوراہی
نتہ نہ سوی ولبر نالہ زاون
ترتہ ہنت ور سوی نالہ بیرہ زاون
تمی شند ولبر سوبیرہ ورا

بیرہ کت تنہ بس تلس زمانہ دو ورن
پیش عاشق خودوار بہت بیث
چھین عاشق ہیون ہیہکا ہت بیث
نن تیہا تھوی تھو سینہ سرینہ
منوک با بہارس اعوال ناون
سرور کھانس از بعض وریا
وچھیک دیدار بے تسوبیس اعتاب

پیو عاشق گہی بر پائی دلبر
ژٹن معشوق لنس ار شوق دربر

پیون پادن پیون منت اکس اک
ہیون لادن کرن ست اکس اک

بسازش مست گہ معشوق طناز
کرن عاشق نیاز و گریہ آغاز

بعشرت مست مشغول طرب گے
بشوقِ دل دوشی در زبانِ لبِ لبے

کرن نان لیس نبر ماہی برشتہ
ٹھون در پیش آن رشکِ فرشتہ

سپن خوش دل ہتک کھن پانزدانی
ہشر پراوک نہ تراوک غیر زانی

بعشرت الغاہ باہم کردک پور
بصحبت نتِشس کیاہ زود مسرور

ہتون رخصت منگون لنس تمہ پہرٔ
دتن معشوقہ میانے خوب چہرہ

بوزی لیتہ آسہ واتن دنِ بہر روز
شبانہ پرتِ شس منز منتظر روز

ہتون رخصت تمنس نشتہ دراو فی الحال
کرن تمہ آرٔہ کو بجہ خستہ احوال

بہر شب زان پسیس تس نش یون آسو
انن بریان کرت لنس گاڈہ ہین آسو

بعدم حصول ماہی گوشت رانِ خود کباب کردہ نزدِ سوہنی بردن

دوہا اکہ گاڈہ ہین لس گیہ امکان
سیون آزردہ دل خاطر پریشان

دپن یارب کیاہ تمہ پیشکش لس
طبیعت دنِ گرٔ ھم کوہ سیت خوش لس

35

بو عشقس منز زہ نیت بنڈی چھس
زردی حسن مشغول فودی چھس
زہ عشقس منز نہایت منتہی گوگ
گدا است زہ درجلد شہی یوک
کمال عاشقی حاصل کروت پور
کروت دلبر یون برخوشک سرور
بصدق وجان ودل ون چھس فدا چان
شہما بت زہ نیت چھس گدا چان
بوصف صادقی ون گوگ موصوف
بریشہ بن ازکیت کن چھوی زہ موقوف
بریشہ ازکمال فرحت و حین
زہ بنہ بوی بو واتہ بالراس والعین
پہ بورنت مرد عاشق دراوش دان
مقاسس کن پکن گو بامداوان

دوان ہتوسن ونن اے دلبرِ من	عزیز جان من دا اے غمخوار من

بیان مطلع زن سند سوہنی کبنا گوشت سینوال بہر بسوہی ارہی نزد سوہ عاشق رفتن

میہ پزنہ لس زہ لش ونِ چھمنہ چارہ	بصدق دل ونے کن نہاو وارہ
زہ کر امشب بدست آئینہ ماہی	زٹت بت مازہ لموت چھوم میہ خواہی
نگر حیرت میہ چھوم چھوس لون جانباز	زہ بے الفاف چھک میہ سیت ناساز
گرڈھن سنگین دلس تا بتر چھو پنیہ	برنت چھوی کینہ میانے سیت سینہ
ونے برمن گرڈھن چھکنہ مہربان	زجسم کر لوم ون زیر داماں
بصدق دل چھوسی در عشق صادق	بمبر سینہ ونِ لاگوم موافق
نہ بورنت گیہ سُٹھاہ نادم سہ مہروی	اچھیو کن زِ اشک خون جاری کرن بی
زٹن لس کھورتن بر سر بصد شوق	بوعاشق ازکہ پت کن زی میہ معشوق
بو وندے سر وفاداروِ لگے پارہ	زہ باین تل کرے قربان پنن سارہ
بیک موت فدا سازم دل وجان	بو کرکھس واریاہ ممنون احسان
میہ خون خونو ہفوت کھارت بگردن	نکھ والِت ہکا تا وقت مردن
میہ پزہ آسمنہ ہیھو غیرت کرک زی	میہ پت بچھو در وفاداری مرک زی
میہ پزہ آسمنہ پزہ چھے بیانِ کامن	بوزی بت لارہ ہا صحن نہ تامن
میہ پزہ آسمنہ نیرک یوت جانباز	بو مبردم لاگہ ہے ہمراز ودمساز

چھ روزت انتظارس لوسیہ کر دوہ
ریوان وانو مرنچون دلبر ودان زہوہ
برن سوی چاپہ دوہ سوریس صبح پون شب
نبور یاہ بیرو نشن تمہوت نب
کرنتہ پیراو یابنس یاہ حسار
وریوبا غنب ورایہ سوی عاشق زار
سوی نچنہ یابنس بنتہ بنتہ ورای آی
سجلدی یاب ورایہ ہمت ریس زینت سے
بہ سرس سنہ ورایہ ورایہ زینت ریس
سجلدی یاد یاب ریس اشن ترزہیت یہ
بیکی بیت یاہم نس خلوتاہ نہکار اعیاب
سرس زہ وصلوک زہ روز بیب ہوشتہ
خوشب و پراوہ سپس اشتیاق بخط

سوشب یژ دلکشا از روز نوروز
سوشب از روز شادی غمزدہ زر
کھورن پیٹ نژاونے تس عاشقس سر
مبارک مرحبا معشوقہ میانے
بہ کر زہ برانت چھم اے یارِ جانی
سبب کیا ہ زم گو جانوی دلِ سخت
پکم پاھن گئی یژ ہ میان پیدا
پیوی کمہ رویہ میانوی شوق در دل
ھتوت ناوان میہ دون پان فدے سر
بدین خوبی دل و جانم فدایت
لیے آسم لتی انتھم لین گاش
حمد بیحد بوین لتس ذوالجلالس
مہ جانوی تُیل پُن ارمان آسُم
گموت مضطر بموت آسس پہ ژھاک
بہ بوزت گیہ سشاہ نادم سہ ہری

بجانان پیس کری عشاق دلسوز
بل از فصلِ بہاری جانفزا تر
ھتون بتم ہی دنن یاد دیدہ تر
زہ آیک ذوقہ نہ معشوقہ میانے
زہ یکھ میہ نش نہ کرہ ہم مہربانی
سیون مسعود شاید سیون بدبخت
شتر از قدم کرتھس لو شیدا
زہ تیوا آسم نہ کرتھم حلِ مشکل
کرم کرتھم دلس مہ کاستھم شر
باین خوبی سرین خاکِ پایت
لگ میانے وتے آسیمنہ یژہ آتش
زہ مرغ شوخ یم لاچکہ میہ زالس
ثنا لتس کُن تمتا بیم مہ کاسُم
باین منت مہ واتم سر بر افلاک
ھتون لتن کن ثن اے یارِ دلجوی

۳۵

Library Sri Pratap College
Srinagar

ڈني چهوڪ مه ادن باخ مدنوار اردن
بيدردن کي نوزاه مه بولم چانه لولرے
الست باد غمک نغم زه ماو لدانه بر دم عيشه نتوي چهوڪ
قدمه بلوم چانه لولرے
باد دام چانوي تين دنگش روي پري دنن
خوش تن سرمه چلوم چانه لولرے

خوش فقص بهار او گلن تا زه فوني چهم
مه يغنه دلکو گوته فلوم چانه لولرے
پادن مه سورت گوم عشقه پوزه دل
زن پين شروته تاوه لگوم چانه لولرے
مسکين عاشق منتظر چهوس سواليهما
ريانه دلکو کرايه توم چانه لولرے

تو در عشق ار بجا بازی شتابی	بیک جانے عجب صد جان بیابی
چهو کافی عاقلس گنتو اک اشاره	نه بوزی گوش نهادت هوشیاره
بهر صورت تواز شوق اخلاص	کرت ناپاس آخر الفناه خاص
دن اشکس زروی عجز وزاری	بووندے سر لگے بو پاره پاری

غزل خواندنِ سوهڻي در فراق مهينوال

مو روش مه وو هوش ڈلوم چانه لولرے
چهم هول سوی لو زاه نه زلوم چانه لولرے
گل زن بو درايس پرده زٹن چاک دت جامن
آئينه روس سوره ملوم چانه لولرے
با و يوم اندرم حال طبيبن ته فقيرن
زاه لو مه دلوک داد بلوم چانه لولرے
ابس بو ملت ساس نزاين طاس ته اطلاس
يت خاصه پاٹس جنده دلوم چانه لولرے
زائم نه دنت حال پهون کينسه گجم وس
کوتاه مه سبنس داد ژالوم چانه لولرے

اطلاع يافتن خواهر شوهر
سوهڻي براحوال اندر رفت

سوهڻي نزد مهينوال
ان

کيفيت
وه بوحه تد ديه خصت
شون لش عاشقس تمر زيه بحث
شب تنه نزدو ربا گينه نعره پيه
شوق ته گجم وظلمت جانه ته مه پيه
ننگوتمه قها و در کانه ته پيه

خدايان مه رو قدمه با ماه تابان
بحر شب زين سلطان شنابان شف نرام
شماب ته آيس پايس گنت منه آيس مغي چهو رياه ماهر
وفي وداع وغريس ولون نهاورن يان پيرت شيرت وديه
مسي و تهمن ميبر شوقه تس ته انخانه ته پيه
دنين اشاته ته وراييه پيه لاش ته پيه زنده
سنده ابن

صنج و ونقتن زمانه جو سينه بيٺو ويٺو ت
پهي ڪا ماه ڪيرت ول ايتي ڪانڀ ڪاٽيب عقص نڪتو مير
نيٺ نبيليه نش اندر بيتيل بعقل ٽيتڪ دو نجيبيه مير
فعل پڇيو ون ار ٽيڪ شر ٻنڌ جسيل وٺ آوند ديب
سيهيءَ آماده جي صيبل ٻيڪ ايتره تا ٻيب
ته ون ڏيڪن سيون عالم ار ٻا پيره تا ٻيب ري
سٺهاه ڪيه آسمان ٻن ونڍ بيب باران جاري

تيين سان ميں دور فلڪ راست
ٿهين ٻاري ڪي سيون دون بلا ڪاست
ٿيو باڻيج طوفان اگر دون
نه دريا بعوج ايتي ڪرڏ اداه
انجو ٿڪوري ڪي ٻين ايتاده ايتي
ته دون عشق بحاين ٽيون ايون

تهجي پيچ لسٽ نه آهسته رفتار
نٿس پيٽ ٺڪر سه مه رخسار شبخيز
سه ننو پاڻ آيه ميلت ماله يارس
سواره بيه سبو ڪياه آئين شو بان
زنِ حاسيد پرِاز مڪر و بهانه
سين وانقت بخوبي اندرين ڪار
لتسنديون نه گرٺون تمه ڪيته نه ٿين
پهي آسي بمتن ڏون ورين پيچم رات

سه مه رو مطلقاً گيه نه خبردار
چوماهي گيه انڌ دٻا نڙت نيز
زعيپت نتو نايين سه رو ذرين رفتارس
بيٺه منز بيچ دلوس ماه تابان
بمتس پرو ٺهي سين راهي نجانه
ڪرون نه گنيسه نيش افشاي اسرار
سه مه لسٽ پته آيه گره ڪين
ٻهوي آسڪ ٻتو ڪالڪ ملاقات

دربيان سبوي پخته و سبوي خام و غرق شدن سهڻي در دريا

پتو و چهنو قضا ون ڪياه ڪمرون ڪار
ٻرڪت لتس زنڪه سبين بر نه آيه
سه به طينت ٿه انجا پيه گرفت نه ود
بدل تن خام ٺهاوين يام تا مت
بگردن خون هنون ڏون عاشقن هند

لتسنرين رام قراءِ بليس مڪار
درين شب بهت سبوي خام وراييه
سبوي پخته زانجا گرد نابود
ٺهون پالس سه لعنت تا قيامت
وفاداران محبتن صادقن هند

لڳا ون درازي جي جهير دشبانه
ٻچي ڪه حاله وزه جانانه پانه
ڪرون پراو پالش يار منزل
ٿيو ون يار جيتو نس ناز ڪر نه
نجيبن آغوش غالب ايه پيرن
عجائب سازته سامانه پيرن

ڪنڊ دل سين پيس اڄ ڪي ميه پاي
لتي ون زاده ڪه ڇڪيٺ بيپرواي
سڳ ڪار سبيني الهي ٿي ايتي ون
وڇون ٿيو قلب سين دونر نه ٺيت
ز بي ارزخ والمه ٿيو روز محشر
پوشيده نتي ڪيتو سيون منڪر
ٻلي آشفته دل با جان غمناڪ
دنهاه ڏيکن پيهاه چرخ نمناک

خبر کينھ جھمڻ چاڙوئي کياه رھڻا ڇھوم
رھڻا ڦھوڙيت پين کين نہ ڦقڻا ڇھوم
نہ پياھ يو عاشقن منزہ ڏونہ رسوا
نہ در عشق باطل ڇھوم ميه ونسا
نٿھاه بيت روشو ڏرڻي بيان مشھور
بيون غيرت پونس پيت ازکرپہ پور
بيا يو جان ڏمہ دردراه جانان
ڇھسي سوڻي ميه برم ناوڻ جان

براهِ ڪج پکن گيه آره ڪاڙهي
سونخته ٽونيت نمه ڪھاوسٽ آسو
تلون فرياد ہے کياه نيت آم
لده ڪس ياه يه بدنختي پين ڇھم
يقين ڏيشين مه ڇھوم کياه نام ازرات
وڻن يار ڏن فيرت ميه گونحبت
نصيبه آيه ميه کياه تام امشب
وِنه ڪس ڏن بستري ڙهي پين پاڻ
ڙه ڇھي قدرت ميه ڀُڏ تارک ڏ دريا
ڪليم الله لفضلِ خوڙه گار ٺ
ٺھوک ٻڏ عشقبازي ميان منظور
سلامت وانہ بو پيش دلبر
گرڻھ فيرت ڏه ٻڏڏے سوهي خانه
رھيون شرط وفا ورعاشقي ڇھوم
ڇھو افسوساه گره آئيس بو نيرت

بهرصورت رهنت نيت شايد ازڙهي
ڇھون بد خام نه دل مضطرب گوس
زبحت شوم خود نحتين ميه گو خام
سزا يت طالعس سختي پين ڇھم
بين ون گرڻھو ميه با دلبر ملاقات
لڳي در پيش نو ڪھم مشکل سخت
سبوئي نحته نگو ميه خام امشب
ڙه حافظ ميانو ڙهي بهتر نگھبان
ميه ڇھو منه ازسبوئي خام پروا
رھوت از اب دريا تاره تارت
ٺھي پاڻن ميتي تارک ڇھو کياه ڏور
ڇھيں ديدار دون پادن وس سر
نه زانن ڇھسنه شرطِ عاشقانه
مرڻ لنس پين زراه صادقي ڇھوم
مره ٻڏ ڏے گرڻھسنه ناه نه فيرت

رهي پيت فيرون بناز مشرب عشق
يه ساري ڏيڻي ڇھه اندر مذهب عشق
بغيرت ڇھوم ڏرس نيت پينايه گرڻن
يه ڪينو بهتر ڇھو ڪشتي جهان وندن

يھ

سو پيار ڀڏ تاره ڪينو سمه ازشوق
ڏوڙن پيار پين ميه دن وڻن دزايه بعشوق
نشستن يخه ميه ڇھسي نه پين پٽ
ڏڪاه ناپل يه ڇھسي سونچ دريا
ٽڪاه ھنيت ڇھسي ميه ازسوهي ڪرپا
ملامه ھير ڪرڻي آهي تيرت آت ڇھوم سرنه ناياب
ڪه آئس بس ٻڏي ڪرڻه اڙم ڪاه آنک پيياه نه ڏوتنا نه ڏوڙانه
ازنه ڪي غفلت ڇھين مهم ڇھن سوساه ٺه ناو مه ڀنبش ڇھي بروش ٺه ٻڏودازو
تيه سبن دلبر پيت سين پنيا سي دريا باهفاڙن
ڏوڙان سبي وار دريا ٻڏ وياش ٺه ڪڍهسه ڪرهي ڏيس

چہ اسہ چ ہیر کی اتھ چھم درشب
تہ یی آیت ہم چھیس یکن چھٹینۍ وا
بیہ جانے دیرہ چھو چارزن نت آو
چھیس آوارہ کرو پیٹھ سپنہ زار
سرہ و دراییس بائیہ وصالت
دل و جان بائنہ اندربن
نہیس خونخوار دریاوین چھیس منہ زنگاه
اتیہ پر بیس ان رینش وارن سرتو ناه
تہ ون یارہ تہ گل بیاردی

هور یوُ متو آب دریادس زباران
بکثرت آسو کیتو ہیو موج ماران

وسہ وُن آیہ سی منز لس سونٹھ لوس
گران کیاه آیس واویلانہ افسوس

بنم کیاه ونِ زشوقِ یار بیتاب
گمرٔ چھیس بیت چھوآمت آیہ سیلاب

برت سیلابِ شوقک یوت بیت پیوم
ڈوت نیفس کرت زہت نالہ ٹھ گوم

زہ کمہ باٹ بیت ونِ تار چھوم دوُر
زرہ کریارہ داد وی یار چھوم دوُر

ونت ہی آس آیس زھانٹ وایان
لبوز سینہ یارس ناد لایان

دلو دلدارہ وچھتم کیاہ بنت آم
مہ چانے عشقہ کیاہ ڈیٹھوم سرانجام

مہ جانے دیرہ کس عزت کردن ہیوم
نیفس سیلاب طوفانس تن ہیوم

فتوُن آکس اندر مہ شوقہ چانے
بظاہر آسو لکھوت کرمہ لانے

بنن کن عبرتس کرنہ کمی مہ
گرٔ ھم باغ وجودس ہمی مہ

درخت زندگی مہ مولہ ازدرام
بہر صورت مرُن از چھوم بناکام

بیم اند یا ولس تاون مہ دریش
ہر لو از بیتو بیم در گلشن عیش

جوان مرگی چھ از میانے نصیبہ
لگومنہ چارہ کینہ میانے حبیبہ

یوان چھوم موتنوی بادِ خزان تیز
مہ ظاہر یاونک گلشن چھو گلریز

وہ بیتو تامت جہ یو ستم زندگانی
ہمی نہ زاہ یوبت درجانفشانی

درنیغ از سایہ اتش محروم رودوک
جدا از یار خود مظلوم رودوک
زہ نہ بہ صدمہ عشقن یون پیو کر یوت
لو کر پچھر عشقہ زن کینہ کرد یوت
زہ نہ بہ وارزہ عشقہ چ ملامت
مہ و دلیش کافہ تہ تانہ صبح قیامت
زہ نہ از عشق نن غیرت کردت تخت
زہ نہ زاوت ناز و نعمت سازنہ رخت
اتہ نہ از عشق بن تراوت امیری
ہارت فقاری سہاہ پراوت فقیری
بحالی انتہا و نہ گو بہ مسلوم
بلی از جفی گوگی محسروم
فدا بن جان من اے جان جانان
سہاہ چھوم چانہ دیدارک بہ ارمان

پیم ساعت گرد یا عیش باہم
یہ زو نیرن گژھم ژی ردو یوت
نہ دردل بود رسے اندر زونت
یہ سخے اسے لالہ درو رخسار ہاوک
پیانز تابن بردل داغ ہاوک
زہر ستوی چھوم مرن بارہ مشکل
جرت ین دیہارس دوبارہ مشکل

مدنو چھوی غنیمت ون کنو دم
کھنم نازکی تنیم مرغ وہای
مرن دن چھوم بتقدیرِ الٰہی
نوسے اندر بلا ہا چھس گرفتار
بلاشک بد نصیب اسس بد کار
دوچھت آرام جانک چھوم بنا یار
ابہ گوڈ دلدبادی کرنت اب

نتیجہ جانہ عشقک چھم عذابس
شفیقاہ کس یہ چھوم تھو واقف حال
تمنا نیرہ ہم یارو تمنا
مرے مادو رنگ دردل نمی ستر
نخستر چھوم وس ژی سینہ تنہا
اسیہ دوٗن شادیہ کن گونہ اک دم
زخوفِ دشمنان باہم ملاقات
اسیہ دوٗن ہنز ادہ لچ دوستداری
اسیہ دوٗن ہند تمنا رود باقی
ژلہ دوٗن از قفس مرغ نفس چھوم
وزن چھس آیہ منزہ جانہ اوشاٹ
یہ عشنرہ آیل زاگن زو نش چھوم
یرن آلبس اندر چھین چھو منہ معلوم
یہ مشکل پیش آیم مشکلن پٹ
طلاطم سخت چھوم از موجِ دریا

لچھن آلبس فٹس بحرِ خیالس
ژہ گوشن داناوی مون احوال
پتو لا کن مہ دیدار اہ دیہنا
رٹے دامن بدعوائے روزِ محشر
بہت باہم کلاماہ کرنہ یکجا
ادا گورات دوہ درماتم و غم
کران ژور ے گژھن بلا آیر اڈرات
سپن نہ پوراز تقدیر بابی
بنونہ محشرس تامت ملاقی
للہ دوٗن چانہ ہجرک داد لبن چھوم
وہ چھمنہ چاپن امید ملاقات
مگر زو پرارہ ہو دوٗن چالس بنین چھوم
تھس ہرد یاوس بن چھین بو منظوم
سٹھاہ غالیہ مہ شہم غالبن بٹ
گہ آلبس تل گژھن چھیس گہ بالا

ونے اکھ آو نے آسوی ژہ اون
پیے پاون بیہشت نہ لاون
ونے از دوست عزرائیل اداد
بو احسن ی کو چھینت زو دو دیہہ نشاد
بو اچھس ژھیپ [illegible] موودہ تاوان
سکھ ون بیہ بہشت [illegible] ونیا گوو اریان
[illegible]

رِشک کس لنش زدردِ عاشقانہ	بھوئی کس کن وتک کس نشن فسانہ
تسلی کس کری آسک زہ بیکس	زہ سہرس منز بو غمخوار آس سے بس
زہ بت دریا بجس آسک دون ونِ	یہ زہارن لو سنے اچھ سنتہ وگن
کنوئی زن خستہ دل آسک زہ فیران	بیابان اندر سر گشتہ حیران
زہ میانے ستر مٹھوی قوم و قبیلہ	دہ کس فریاد بوزی بے وسیلہ
اخیرک قت ون اے یارِ دلجو	یہ چھوم نزدیک یلّٰہ ہا دمت رو
غنیمت دنگنوک دم زان دریاب	بوصل خود کردم مسرور و شاداب
نتہ دردِل گرژھے ہت داغ ہجران	کرے دعواے بمحشر بیش یزدان
زشغلِ این جہان ونِ گیسہ بیزار	تسلی گوم از دنیای غدّار
زماہ اک رہ زکن تفاوت دماہ بوز	پتولاکن وَ نے دردِ جگر سوز

غزل خواندن سوہنی ہنگام غرق شدن دردریا

افسوس کھنو چھوم دلیرہ	ارمان چالوئی ہت مرہ
زی رست بودن کیاہ کرہ	ارمان چالوئی ہت مرہ
یی لالہ آسوم کرمہ لالنو	دردِل گیس ہت داغ چالو
ناچار چھیس وہ کیاہ کرہ	ارمان چاذی ہت مرہ

ارمان چالوئی ہت مرہ

دو تارہ چھوئی بسما دیوم

ارمان چالوئی ہت مرہ

ارمان چالوئی ہت مرہ

ارمان چہ چالوئی ہت مرہ

۴۳

رنگ چھسنہ لالن ژورس گوم نہ واہ
رنش خوشنود روز دوہر پتہ
ہنتہ تہ یارہ شنہ دوران زژھجوم
گنڈہ زین عالم فانی کرون چھوم
پیچھاہ تہ ماجہ بیانی وانہ ناو
سر اسر گزشتہ بیانو یاد و
تو اسے مادر پہ در روزت ولادت
اگرچہ مارہ یک اسم سعادت

کرم زین شورہ یار عشقہ تارن
بوز چھس اتہ تاوہ بالہ یارن
سو دیو چھم کو کرنے دوم ہوش خام
بسرئی دیر پہ بہ چھو حال پیشام
بوچھ ارک عجب اخلاص اسم
تتی بیت القناہ یہ خاص اسم

چھس آشہ پیراوت کیتہ	مو ماش یارم مہوشہ
خوشباشہ ہا چھ گاشرہ	ارمان چالوی ہنت مرہ
از قوس ابرو اے صنم	مژہ تیر نرہ اوت دیبدم
سینس پہ کر ہتم پنجرہ	ارمان چالوی ہنت مرہ
از چشم جادوئی سیاہ	از ناز کر کم اک نگاہ
دل ہت تر لگ غنا زنگرہ	ارمان چالوی ہنت مرہ
نازک دہن کانِ نبات	با چشمۂ آب حیات
خوش خندہ ہا لب شکرہ	ارمان چالوی ہنت مرہ
اک ساعتاہ للہ روز	دِن عارا یمی زار لوز
کمزور چھس زور آورہ	ارمان چالوی ہنت مرہ
مسکین وچھو عشقن ستم	کیاہ گو زژن ژالن چھ کم
در عاشقی چھوک ناسرہ	ارمان چالوی ہنت مرہ

بقیۂ قصہ

دِش کن آس لوتہ پتہ ناد دیون	لبسوز سینہ کم فریاد دیون
وسیو داسو پہ نش دنکن ہیونا	پتو لاکن یہ دیدار اہ دیونا

پہ ماپیہ بے بنت تھو شمزاہ
بسن با حق لعب اراہ
سمبت سوامو سرسخت
سنتی بد و پہ فت
زہ نسبت وبہمن بجنسک و
زہمر بجنن چھو ہمراہ
کر سختہ زنتن زہ
بہمن ختہ یارہ و نھوہ
نیہ و ہموت یارہ
مہ چھو پسن دو پتہ اسہ اسان
مہ چھو سون گرہ اسہ ارمان
سو لنبت دو ہمزہ واع ارپتہ بہ
پس منز دودہ عزبہ پس پہ گین بہ شکل بار نظ
دلی ورنک بہ جھسہ ہرہ بلا یابہ سخت بینہ ہنتی یہ وادمیر
سبب تہ ریشی بہ من بیچارہ معلوم ہرہ ہنتی یہ وادمیر
نہ چھوی
بہ مینتہ ہرہ

اَسِه دون عاشقن از ہجر بیداد
بیے فریاد تا صبح قیامت

دِنِ ہی ہوشہ ڈج پیہ در تب و تاب
ہتون رخصت ازین دارِ خرابی

ہزاران مرحبا بر زادنِ او
چه از غیرت بِہ زن بہتر ز صد مرد

شہیدِ عشق شیدائی محبت
ز وس گنِدن کرن یار من فدا جان

بدنیا دِن برن بہتر چهو در عشق
دلا غیرت ته مردی ہچهته آن زن

غنیمت زان ہر دم رو ہوشیار
خدایا حرمتِ سردارِ عالم ﷺ

نصیبه میانه بدتها وک سعادت
سپون بدخواه سالے کرته دلشاد

رمے ہر دم بواز دردِ ندامت
دلون نمه جان بخن گیه غرق دراب

کرون منزل چو مه در برج آبی
خوشا این مردن و جان دادنِ او

چهو بدتر از نخست مردِ بیدرد
سپن کیاه غرق دریائی محبت

بقا لیو نے زشوق او سپن فان
دران اٹ پٹ مرون بہتر چهو در عشق

بهر دم رٹته عشقک شغل فن ہ
چهو آخر بے وفا سمسار بر مگار

بآل پاک و اصحاب ؓ مکرم
بتیغ عشق خود بخشم شہادت

خبر رسانیدن روح سوہنی میہنوال را و وصال یافتن هر دو درمیان دریا

گه از تیر و صلتش آورد بخویش
گهی از بیم ہجران دل مشوش
منش کیاه گو نه لش کیفته معلوم
نه مایه زی عشقن ماره منظوم
پیوت ات جر لش مز ا سو ناگاه
بگوش دل صدای ناله و آه

بوان زان ناله لوی درد جانسوز
سینش ہم ناله زن تیز جگر دوز
چهو بیم ناله و بون باد دل زار
بود آنی فی الحقیقت کیفته بیزار
دران اثنا خیال روح دلبر
پیون لنش علی گرو لنش سراسر
تمامی کیفیت و نسبت نسک گا
بودنت گو عشق بیهوش و حس بود

بهوش بیه آو بیه پرزهولنش دو بار — پروی ونغم پردی بیه داره داره
بمتش کیباه گوس امشب کونه آیه — منه مهج کیاه گنبش ڈج کیبازه مابه
ونشم مادِت ولون لنش اے دلافگار — بیه فٹ امشب ودرین دریای خونخوار
بمتش نه شوقه چانے رودونه باب — شبتبا زن پیه مهتاب ودرآب
کرون ہے ہے یہ کرڈہ ہشن بدجهیم — بمژ سروقدس مریج تبر جهیم
قیامت ہیومه جهوم ونکمن بوزن — چهونه بهتروه میانوی زنده روزن
اوّل آشن اپرٔ ژژه کت خدایا — لسون میبانوی تشنزی ننت خدایا
اگرچه آسیه پُرٔ منّت ژه نهاوم — بهرصورت لنُند دیدار ماوم
دلومعشوقه میانے نازنینه — حسینه خوش شبیه مه جبینه
اسه دون پٹ حقن کرو قهر نازل — للهٔ ون پیو فراقک زهر قاتل
جدائی بڈ قیامت یاریارین — دلوکس زالو لایق کردگارن
آسه دُون الفاقش گونه پوریه — بناگه مرگه ژورن پادُ دُوریر
زوصل یکد گراس تشنه لبه ردو — چوماهی سوخته گے درنابِ نب مودرِ
بیه زی آسک بدورِ عشش ساقی — تمنّا سالو دانن نهاو باقی
بگبک پالنس بیه باقی وادِ نهاوت — چهوکن نے دادنی هند لادِ نهاوت

مه دورن پوه بت پوشراونس مر
وطن رادوم پدر مادر مشرِ بیه
قرار جان ودل زی پت لشریه
بیه دودون ز دون بهم زنخ زی بت
بیه پیوون عیش شیرین تلخ زی رت
بیه عزت زبون ۱ ے یار جفا دار
کردم زی پت ژه در ایکنه وفادار

کیم مانخ لهسه دون نوجوانی
کیم ببادزی پت زنده گانی
لده دون دین ده دون دوق چاے
یون دوه کیمه ریون شوق چاے
کیم ترک شیمی رادوم گدائی
کیم از نخی زی پت جالفدائی

کرن تک بردهه ازو نیا ژه ودرایب
بقراری اینهه بے پرواژه ودرایب
بیبا ینهعوت می چهوایب
بیه بیت عیش پلی سموایب
نجبوبت ژه رشم اشنه زیتنهام
وچهومرکیاه نام بیندرن ننتام
بیه سرنه بمر ودیرن بی جایه نشنه بنج
بیه بسباه بمبری ساوه بیه ساری ساری بوش دوت
بیه بمراز دل لمه دون ساری دی پربزی پدیره زارون
فقط ووجبه ده کانه ونی اشناین خون ازدیده زارون
ونه تیا پیا شکنه ببرنهه کرن بان چهاون
ونه سرون ساریس ژنیسب ننز نالده واره
وده بنمه گونه بوهفن ناسعه

سُنت فلوبام صبحن تراوِیرہ تو
یِرِان ہُم ڈیٹھ آئیس ہنز سہ مہتاب
بہت دریا بُھیس پٹ بَنہٖ شُبہ آسو
سو ڈلینت وڈہ کِتھن کمہ یام حالہ
بجانبازی بغیرت بہر جانان
دوشی ہُم اکس دربر رُٹت تنگ
بگاہ ہر سو مُتن رٔتھلان دراسیٖے
وجھت یمو حال ڈھُوتیٖر شور و غوغا
تو لک یکجا کرت ہُم نالہ منو سخت
موے از یکدگر سیٖے جُدا ہُم
کرک تدبیر وارہ ای عاجز
کنوی غسلاہ ذلوک دوِن نازنین
کرک در یکدگر آسودہ فی الحال
دلادچھ پاکبازیہ ہند مکافات
بغیرت در محبت درای جانباز

وجود یار خودلش در نظر یو
نہ ڈلیٖنت ہوشہ ڈلو بصبر بیتاب
سو جسیم نازنین وانت نکھہ یوس
رلوں دلبرس درآب نالہ
ژھسن درآب وڈہ کرنس فدا جان
یِرِان گیے آبہ پٹ تاڈو فرسنگ
دُو تیٖے گمت وچھک ساٹھن بجایے
بہر صورت دُو تیٖے کھارک ز دریا
سیٖنمت آسو ودن جسمن کنوی لخت
مرت تہ اکس پٹ کے فدا ہُم
جُدا از یکدگر ہُم گیے نہ ہرگز
کفن ولو یک اکوی دوں پاکدین
لب دریا قبر چھک طرف منوال
بیاکی گوک حاصل وصل باللذات
سپین از وصل یکدگر سرافراز

۴۷

مناجات فارسی

مناجات

الٰہی بندہ چھوس چانوی گنہگار
سیہ رو کردہ شرمندہ نہ کار

کرم نہ زاہ تہ کانہہ اعمال صالح
گیم حاصل سٹھاہ افعال طالح

حمیدہ وصف انسانی مہ تراوم
ذمیمہ خلق حیوانی مہ پراوم

رٹوم مہ خوی کالانعام بلہم
بڈم در غفلت و عصیان مہ ژرم

ذمیمن سیئت بالکل وہ مہ خوی
حمیدن ہند لبنہ اک جواہ بوی

حسد غیبت نفاق و ظلم آزار
بمغروری کرم رنش دوہس کار

تمامی فتنہ بازی حیلہ سازی
ریا و کذب و کبر و کینہ بازی

مہ ساری رات دوہ گنزراوان منز
بذکر و فکر تو بژنہ مہ راہ منز

حقوق دین کرم ساری فراموش
مہ ناہموار کامن ہند رٹوم روش

کرم ناحق مہ ضائع ناٹہ انفاس
دلس ژاٹھ تم شیطان بیوم وسواس

دلس بیہودہ گفتار چ پیم کل
بغفلت نفس شومن کرمہ گانگل

بوت چھوس از تحسر و ندامت
گل آلودہ کردم روی ازغرات

بوی در گہہ انوہے پناہ وُن
بخواری آس ژری کن رویہ واوُن